

četvrtak, 24.06.2004.

[Otvorena sednica]

[Optuženi je ušao u sudnicu]

... Početak u 09.06h

SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasjedanje. Izvolite sesti.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro svima. Molim da predstavnik sekretarijata najavi predmet.

GDA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovo je predmet IT-00-39-T, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem. Gospodine Tieger, jučer kad smo završili imali smo jednu nerazjašnjenu situaciju. Možete li nam, molim Vas, reći šta ste ustanovili kad ste pokušali to da rešite.

G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, čini se da je najefikasniji način da se reši onaj problem od jučer, taj da se jednostavno pobrinemo o tome da oni isečci koje dostavimo Veću i drugoj strani budu istovetni kao i zabeleške u dnevniku, kako to – tako i naredne strane. I objašnjenje koje imam za Vas je, da je pogrešno kopirano ono što je dostavljeno Veću i da je iz toga proistekla cela ova zabuna.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Dakle, možemo da krenemo bez ikakve dalje zabune. Molim da se sada uvede svedok.

[Svedok je ušao u sudnicu]

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine Okun.

1 SVEDOK: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ono što sam rekao juče važi i danas, a
3 to je da se Vi i dalje nalazite pod onom svečanom izjavom, koju ste dali na
4 početku Vašeg svedočenja.

5 Izvolite, gospodine Tieger.

6 SVEDOK: HERBERT OKUN (nastavak)

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

8 Ispituje g. Tieger: (nastavak)

9 P: Dobro jutro, gospodine ambasadore.

10 O: Dobro jutro.

11 P: Gospodine ambasadore, juče kada smo završili razmatrali smo Vaše
12 zabeleške u dnevniku od 24. aprila 1993. koji počinje na ERN strani R0164531 i
13 hteo bih da skrenem Vašu pažnju na to da smo došli do zabeleški na strani 4532,
14 kad smo ustanovili da to nije dobra kopija već da je došlo do zabune, tako da
15 smo u međuvremenu to razrešili i hteo bih sada da pogledamo ponovo šta se desilo
16 na tom sastanku i da vidimo šta ste Vi zabeležili tom prilikom.

17 Da li sad imate ovu stranu pred Vama, 4532? Hteo bih da se sada osvrnemo
18 na dve Vaše zabeleške. Jedna je sa leve strane, pored asteriksa. To su
19 zabeležene reči doktora Karadžića i tu stoji: "Mi znamo da je Kupres bitan za
20 Hrvate kao što je Posavina za nas. Pre rata smo mi imali dogovor sa Bobanom -
21 Kupres za Posavinu."

22 A s druge strane, s druge strane Vašeg dnevnika ali sa istim ERN brojem
23 stoji ono što je rekao doktor Karadžić opet i tu piše:

24

25

26

27

28

29

30

1 "Šta ako krajiški Srbi daju zemlju, daju teritoriju Hrvatskoj za
2 teritoriju koju bi mi dobili u pokrajini broj 3?"

3 Molim Vas da nam kažete, na šta se to odnosilo kad je doktor Karadžić
4 rekao ovo o dogovoru sa Bobanom ili o ovom predlogu da krajiški Srbi daju
5 teritoriju Hrvatskoj u zamenu za teritoriju koja bi se dala bosanskim Srbima
6 prema Vance-Owenovom planu?

7 O: Doktor Karadžić je, kao što mi znamo, bio nezadovoljan sa Vance-
8 Owenovom kartom. Celo rukovodstvo bosanskih Srba je bilo izuzetno nezadovoljno
9 sa tim. To smo već rekli. Tako da je bilo puno predloženih izmena i onoga što mi
10 u Americi zovemo trgovinom, odnosno cenkanjem. Ali, ova trgovina, ovo cenkanje,
11 nije podrazumevalo samo teritoriju u okviru Bosne. Možda se ovo Krajina odnosilo
12 na Krajinu u Bosni, a možda se odnosilo i na Krajinu u Hrvatskoj, staru Vojnu
13 Krajinu, tako da je bilo teško reći da li je on govorio o tome da se izvrši
14 zamena u okviru Bosne ili izvan nje. Zato što on ovde kaže "dati teritoriju
15 Hrvatskoj", tako da on verovatno je hteo da kaže: "U redu. Mi ćemo dati nešto
16 zapadne teritorije Bosne Hrvatskoj u zamenu za teritoriju koja se da nama." Jer
17 on ovde kaže: "Šta ako krajiški Srbi daju teritoriju Hrvatskoj u zamenu za
18 teritoriju u pokrajini broj 3?" A... zapravo, oprostite. Pokrajina broj 3 nije
19 bila na zapadu, tako da se ovde ovo odnosi na Posavinu. On ovde govori o
20 Posavini koja se nalazi u pokrajini broj 3.

21 U svakom slučaju, to je bila jedna nemoguća zamisao. Ali, on predlaže
22 kako Srbi, bosanski Srbi bi bili spremni da daju neku teritoriju Hrvatskoj u
23 zamenu za drugu teritoriju, što nije bilo nešto što se moglo usvojiti. Lord Owen
24 odgovara kako su to dva različita pitanja i zatim dalje kaže: "Ukoliko Vi to
25 možete da uradite neformalno, to je Vaša stvar. Ali ove zaštićene zone UN-a su

1 sve potpuno odvojene u smislu njihove geografije, predistorijata i trenutnog
2 statusa." Tako da ovo spominjanje UN-a i zaštićenih zona UN-a jasno pokazuje
3 kako je lord Owen na osnovu Karadžićevih reči zaključio da se radi o Hrvatskoj.
4 Jer, ove zaštićene zone UN-a su se nalazile isključivo u Hrvatskoj.

5 Tako da ovde vidite kako Karadžić predlaže trgovinu teritorijom, zamenu
6 teritorije u Bosni za teritoriju u Hrvatskoj. A lord Owen njemu kaže: "To je
7 nemoguće."

8 P: Ambasadore, dozvolite mi da se vrlo ukratko osvrnemo, pošto nemamo
9 baš previše vremena, na neke zabeleške u ovim istim stranama koje se odnose na
10 isti sastanak i moguće je da smo ovo već dotakli i prethodno, ali samo da još
11 nešto pojasnimo. Strana koja se završava sa brojevima 33 /u engleskom
12 transkriptu: "R0164533"/, sa leve strane u vrhu stoje komentari MK, gospodina
13 Krajišnika gde stoji: "Postavlja pitanje Sarajeva i predlaže rešenja za užu i
14 širu teritoriju, uže i šire područje."

15 Onda ispod toga se kaže da se nastavljaju pregovori o karti i onda
16 stoji: "RM, Ratko Mladić želi celokupnu zapadnu obalu Drine." U zagradi stoji
17 "nikako", to je podvučeno i onda se dalje navodi da su to stavovi Vas i lorda
18 Owena.

19 Dakle, da li ove zabeleške ponovo odražavaju to da je gospodin Krajišnik
20 pokrenuo pitanje podele Sarajeva i da je general Mladić rekao kako je stav
21 rukovodstva bosanskih Srba taj da oni žele celokupno područje kuda protiče
22 Drina?

23 O: Da. Tako je. Gospodin Krajišnik, kao što smo i ranije spominjali, je
24 bio izuzetno zainteresovan za podelu Sarajeva. Ovo je samo još jedna potvrda
25 toga. Nakon toga, vidim da smo mi diskutovali o Popovom Polju, što je južnije u
26 istočnom delu, kod Nevesinja, i ponovo se vraćamo na Sarajevo i general Mladić
27 je

1 reko da su bosanski Srbi želeli celu obalu Drine. Mi smo to, naravno, znali jer
2 su to stalno oni ponavljali. I njihove aktivnosti u tom području, etničko
3 čišćenje, su nam jasno stavljali do znanja da je to ono što oni žele. A mi smo
4 rekli, ne. Lord Owen i ja smo rekli, to je apsolutno nedopustivo.

5 Ono što smo mi verovatno najčešće diskutovali sa rukovodstvom bosanskih
6 Srba, uporno i stalno se vraćali na to su: zapadna obala Drine, koridor - i to
7 naročito Brčko, koji je bio kamen spoticanja u koridoru, koji je bio najspornija
8 tačka, kost u grlu u tom koridoru, i treće je bilo Sarajevo. I ja bih rekao da
9 teritorijalne pretenzije koje su oni imali i na koje su se skoncentrisale su
10 bile ove tri koje sam upravo spomenuo, da se stalno na to vraćalo. Dakle, oni su
11 insistirali na podeli Sarajeva, na kontroli celokupne zapadne obale Drine i na
12 Brčkom koji je bio ključna tačka u koridoru, u posavinskom koridoru.

13 P: Gospodine ambasadore, želeo bih da se osvrnemo ma dva sastanka, još
14 dva sastanka. Prvi je od 24. aprila 1993. godine. Taj sastanak počinje na
15 stranici koja nosi ERN oznaku R0164535 i onaj deo koji mene interesuje je na
16 sledećoj strani koja nosi oznaku 4536. Dakle, to je sastanak na kom ste bili Vi,
17 lord Owen, predsednik Ćosić i predsednik Milošević.

18 I opet da kažem da je ovo nešto o čemu ste detaljno ranije govorili.
19 Prema tome ne moramo sada ulaziti u detalje, ali samo bih skrenuo Vašu pažnju na
20 ovu zabeležku koja stoji u donjem desnom uglu ove strane koja ima broj 4536, gde
21 gospodin Milošević kaže: "C i ja", što pretpostavljam da znači "Ćosić i ja...",
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 "... ćemo govoriti o ovome posle sastanka sa Karadžićem i Krajišnikom o...",
2 onda stoji "predsedništvo", a onda ne znam šta dalje stoji?

3 O: Ovde stoji reč "konsenzus", a ovo "int" znači privremeno
4 predsedništvo. Dakle, privremeno predsedništvo i konsenzus.

5 P: A onda dalje piše: "Mi ćemo govoriti sa Karadžićem i Krajišnikom i do
6 kraja dana ćemo imati tačnu, jasnu situaciju. Obavestiti ćemo Vas, možda ćemo
7 razgovarati sutra." I ponovo, gospodine ambasadore, da li ovo znači da su
8 predsednik Milošević i predsednik Čosić tačno označavali ko su najviši
9 rukovodioci bosanskih Srba?

10 O: Da. Kod njih nije bilo nikakve sumnje. Niti kod njih, niti kod nas.

11 P: Gospodine ambasadore, sad bih želeo da pogledamo jednu sličnu
12 zabelešku u Vašem dnevniku sa sastanka od 25. aprila 1993. Oznake ERN su
13 R0164553. Ovo je sastanak na kome su bili predsednik Čosić, predsednik
14 Milošević, predsednik Bulatović. Pridružili su se doktor Karadžić i gospodin
15 Krajišnik u 4 popodne i ovde stoji: "SM - Slobodan Milošević u našem prisustvu
16 objašnjava Radovanu Karadžiću i Momčilu Krajišniku...", stoje njihovi inicijali,
17 "... u kojoj smo fazi, odnosno koji smo stav zauzeli po pitanju MOU, karta i
18 privremena rešenja, privremeni aranžmani."

19 A onda, sem ukoliko ne mislite da treba da nešto da kažete, možda da
20 pređemo na sledeće pitanje.

21 O: Pa, hteo bih samo da spomenem, gospodine Tieger, da ovde ponovo
22 vidimo spominjanje koridora u samom dnu strane R0164536. U donjem levom uglu
23 predsednik Milošević kaže, ponovo: "Što se tiče karte, ključ je koridor,

1 Posavinski koridor...", i zatim on dalje kaže, "... molim Vas, razgovarajte sa
2 Tuđmanom i sa Izetbegovićem o ovom pitanju u pokrajini broj 3...", zato što je
3 pokrajina broj 3 bila mešana. Tamo je bilo hrvatsko-muslimansko stanovništvo i
4 ta pokrajina se graničila sa rekom Savom i presecala koridor i vezu između
5 Beograda i Banja Luke, tako da ovde se ponovo govori o toj kosti u grlu, o tom
6 kamenu spoticanja, tom području oko Brčkog.

7 I u tom smislu bih rekao da pre rata opština Brčko nije imala nikakvu
8 nacionalnu većinu. Dakle, ni jedan od naroda nije bio u većini, ali od tri
9 naroda koji jesu živeli u Brčkom, Srbi su bili u najmanjem broju. Dakle, 80%
10 stanovništva opštine Brčko je bilo nesrpsko. Bilo je 40% Muslimana, 30% Hrvata i
11 20% srpskog stanovništva. To su... zapravo tačne cifre su 39, 29 i 20 posto.
12 Dakle, vidite da su Srbi činili jednu petinu stanovništva u toj opštini, a 80%
13 stanovništva u toj opštini je bilo nesrpsko prema popisu stanovništva iz 1981.
14 godine. Dakle, većinu su činili Muslimani i Hrvati, ali Srbi su žestoko
15 insistirali na tome da ovo mora da postane srpska pokrajina. Dakle, ne opština
16 već pokrajina. Srpska pokrajina u Republici Srpskoj.

17 I postavlja se pitanje šta bi se desilo sa ostalim stanovništvom, zato
18 što je predratno stanovništvo opštine Brčko činilo nekih 80.000 ljudi, što znači
19 da je 60.000 stanovnika bilo nesrpskog porekla. Oni nisu bili Srbi, što znači da
20 je njih trebalo etnički očistiti, što se i desilo.

21 Dakle, to Vam daje još jednu sliku, i to jasnu sliku, tih apsolutnih
22 zahteva koje su postavili bosanski Srbi, a ovde imate i reči Miloševića koji
23 kaže da je ova opština bila ključna, i to ova opština koja pre rata nije bila
24 srpska. I naravno, to je urađeno zbog strateških razloga. Mi to sve znamo. Svi
25
26
27
28
29
30

1 su to znali, ali ono što se ovde desilo je to da su ljudi koji su činili 80%
2 stanovništva predratne opštine Brčko bili očišćeni, uklonjeni sa te teritorije
3 putem primene sile i nasilja.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, radi zapisnika, ovo što je
5 sada ambasador spomenuo se vidi na strani 4536 i to je vezano sa ovim sastankom
6 od 24. aprila.

7 P: Gospodine ambasadore, sada bih želeo da Vam pokažem dokument koji
8 predstavlja stenografske zapise sa proširene sednice saveta za koordinisanje
9 stavova o državnoj politici. Ta sednica je održana 21. januara 1993. godine.
10 Znam da ste imali priliku ranije da pogledate ovaj dokument.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] To je dokument koji Vam je bio dostavljen
12 uz dozvolu sudija i uz dozvolu Odbrane, jer ja sam rekao da ću ovo dati svedoku
13 da bi on mogao da se pripremi /kako je prevedeno/.

14 P: Kao prvo, gospodine ambasadore, je li tačno da je ovo sastanak koji
15 je održan tijekom pregovora o mirovnom planu Vance-Owen?

16 O: Da. Kao što sam već rekao, plan je izložen trima stranama prvog
17 tjedna u januaru i nakon toga su uslijedile prve diskusije o tom planu što je
18 trajalo otprilike dva tjedna.

19 P: Jeste li imali priliku pregledati ovaj dokument i utvrditi tko su
20 bili sudionici i o čemu se prvenstveno razgovaralo?

21 O: Da. Imao sam priliku to učiniti.

22 P: Možete li Vijeću reći tko je prisustvovao sastanku i o čemu se
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prvenstveno razgovaralo?

2 O: Da. Da, ovaj komitet ili savjet za koordinaciju okupio je otprilike
3 20 ljudi na vrhu, i to političara i iz vojnih struktura u Jugoslaviji,
4 uključujući i srpsko i crnogorsko rukovodstvo zajedno sa rukovodstvom bosanskih
5 Srba. Dakle, to su bili ljudi koji su donosili ključne odluke u tom dijelu bivše
6 Jugoslavije. Dakle, tadašnja Jugoslavija, Srbija i Crna Gora i bosanski Srbi.
7 Dakle, vrhunsko rukovodstvo.

8 P: I tijekom tog sastanka, o kojoj se temi prvenstveno razgovaralo?

9 O: Razgovarali su o cijelom planu Vance-Owen i koliko se sjećam, na
10 osnovi čitanja ovog teksta, usredotočili su se na dva pitanja. Pitanje
11 teritorijalne podjele i na etničko pitanje, no govorilo se o svim temama,
12 odnosno o tri aspekta Mirovnog plana Vance-Owen, konstitutivna načela, karta i
13 vojni sporazumi. Dakle, vrlo detaljno se raspravljalo o svemu tome. Primijetio
14 sam da je taj sastanak trajao vrlo dugo, mislim nekih tri sata. Počeo je u
15 17.10h, a završava u 20h. Dakle, to je bio sastanak koji je trajao oko tri sata.
16 Oni su prilično detaljno razgovarali o svim pitanjima.

17 P: Htio bih Vam skrenuti pozornost na nekoliko odlomaka -

18 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude, ali da li postoji
19 ovaj dokument u verziji na B/H/S-u?

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger?

21 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ovaj dokument se već nalazi u
22 dokaznom materijalu. On je uvršten u spis tijekom svjedočenja gospodina

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Treanora. I da, postoji i u B/H/S verziji.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođa tajnica me obavještava da je to
3 dokument pod brojem P65, razdjelnik 220.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mogu li reći nešto praktično.
5 O tome sam razgovarao neki dan sa gospodinom Harmonom, no nije praksa Odbrane da
6 svaki dan u sudnicu donosi sve materijale. Jer kada pogledamo opsežnost
7 materijala uvedenih preko gospodina Treanora, nositi sve te materijale amo-tamo,
8 samo zato što bismo eventualno mogli trebati jedan od tih dokumenata, to nije
9 realno. Mi bismo naravno te materijale mogli donijeti sa sobom, kada bismo imali
10 neku ideju da će nam to biti potrebno. Ja ne znam točno kako se to odvijalo u
11 drugim predmetima, ali u ovom predmetu temelj predmeta je veliki broj dokumenata
12 i moram reći da nije moguće, časni Sude, da mi stalno nosimo sve dokumente sa
13 sobom.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Meni je to jasno, gospodine Stewart. No,
15 s druge strane, popis dokaznih predmeta u vezi ovog svjedočenja dostavljen je
16 22. juna i tu se konkretno navode upravo i oni dokumenti uvedeni preko
17 svjedočenja gospodina Treanora, koji će se koristiti u vezi s ovim svjedokom.
18 Dakle, ja ne bih očekivao od Vas da sa sobom nosite sve Treanorove dokumente,
19 svih 18 svezaka, ali ovdje postoji jasna indikacija da će se koristiti ovaj

1 konkretni dokument.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časni Sude, to bi bilo sjajno i bilo
3 bi nam od velike pomoći, kada bismo mi doista imali ovaj popis dokumenata o
4 kojima govori časni Sud. Mi, nažalost, taj popis nemamo.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Čini se da je ovdje došlo do propusta u
6 komunikaciji s drugom stranom. Ja ne znam da li postoji i neki prethodni popis.

7 [Pretnesno veće i sekretar se savetuju]

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi imamo ovdje original na B/H/S-u i
9 može se to predložiti gospodinu Krajišniku. Ja znam da je gospođa tajnica uvijek
10 zabrinuta kada dokumenti izađu iz njezinih ruku.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, mi razumijemo stav gospođe tajnice
12 jer i naša referentica u predmetu je isto tako zabrinuta kada izgubi kontrolu
13 nad dokaznim predmetima.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, ovaj popis od 22.
15 juna, u vezi s njim ustanovili smo jučer da - ja ne znam iz kojeg razloga - nije
16 došao do Odbrane i ne bi bilo loše kada bi se Odbrani dostavila kopija tog
17 popisa.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja nemam praksu postavljati
2 pitanja da li neki dokument postoji, za koji uopće ne znam da postoji.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Da pokušamo onda utvrditi
4 praksu, da se unaprijed drugoj strani na vrijeme dostavi obavještenje o tome
5 koji će se dokumenti koristiti u vezi s nekim svjedokom.

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da Vam mogu reći da
7 postoji već procedura kako se to rješava. Na žalost, evo čini se da je došlo do
8 neke zabune i ne mogu Vam, na žalost, konkretno reći što se u ovom slučaju
9 doista dogodilo, no mi ćemo sve učiniti da se to ne ponovi.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, i dobra vijest u svemu tome je da se
11 nadamo da će to biti posljednji put.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Zahvaljujemo tajnici što smo upravo
13 dobili ovaj dokument na raspolaganje i slažem se sa svime što je rekao gospodin
14 Tieger.

15 G. TIEGER: [simultani prevod]

16 P: Gospodine ambasadore, da se sada vratimo na taj dokument. Htio bih
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vam skrenuti pozornost na nekoliko komentara koje su iznijeli sudionici u
2 sastanku. Prvo su komentari Vladislava Jovanovića, koji se mogu pronaći na
3 stranici 19 dokumenta. Gospodin Jovanović kaže: "Stoga, teritorijalna veza sa
4 Srbijom i Crnom Gorom, drugim riječima s Jugoslavijom, treba biti osigurana i
5 neosporna, ali ono što je još važnije je utvrditi da teritorij koji mi dobijemo
6 bude koliko god je prije moguće nacionalno homogen. Ali, ne sredstvima etničkog
7 čišćenja. Dakle, mi moramo koristiti mirovni proces razmjene stanovništva,
8 drugim riječima - migracije i imigracije - koja će teći. Ono što je važno, da
9 život u budućoj Bosni postane nemoguć i da svatko shvati to individualno, tako
10 da odu iz vlastite volje u svoje izvorne provincije. To je strateški cilj kojem
11 mi moramo težiti i koji se mora postići."

12 /prevod engleskog transkripta: "PREVODILAC: Molim, usporite."/

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja shvaćam da prevoditelji, koliko znam,
14 imaju kopiju ovog dokumenta.

15 GDA PREVODILAC: Prevoditelji napominju da nemaju kopiju originala
16 dokumenta nego engleskog prijevoda.

17 G. TIEGER: [simultani prevod]

18 P: Gospodine ambasadore, možete li kao prvo nešto više reći o čemu to
19 točno ovdje govori gospodin Jovanović i kakvog to rezultata ima po pozicije
20 zauzete tijekom razgovora o mirovnom procesu?

21 O: Jovanović je bio ministar vanjskih poslova Jugoslavije u tom
22 razdoblju i on ispravno kaže da nije zalazio u dubinu ovog problema. On i sam
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kaže, "ja sam amater sa strane". Ono što on ovdje kaže jest, da praksa etničkog
2 čišćenja u očima međunarodne zajednice nanosi štetu bosanskim Srbima. On je to
3 znao i to je bilo potpuno jasno tako da on predlaže da se to etničko čišćenje
4 odvija na jedan prikriveniji način, kao što ste upravo pročitali.

5 P: Nakon primjedbi gospodina Jovanovića govori doktor Karadžić na
6 stranici 20 i to je negdje na dnu te stranice gdje doktor Karadžić kaže
7 sljedeće: "Ja mislim da ovo o čemu govori Jovanović se već u velikoj mjeri
8 dogodilo. Bilo nas je 50 naprama 50 posto u Zvorniku. Broj stanovnika u Zvorniku
9 je sada isti, otprilike 50.000, a to su sada sve Srbi."

10 Također bih Vam skrenuo pozornost na komentare gospodina Krajišnika na
11 stranici 21 i 22. Na dnu stranice 21 gospodin Krajišnik kaže: "Dozvolite da
12 započnem s onim što je rekao gospodin Jovanović, a Radovan je također govorio u
13 tom pravcu. Problem nije u 45% teritorija i da li će to postati 55%. Dio koji su
14 sada uzeli od etnički čistog srpskog teritorija i dali drugima, to je bio
15 najveći izvor koji smo mi imali na našem teritoriju."

16 I daljnji komentari gospodina Krajišnika na stranici 22, da bi bilo
17 katastrofa kada bi se razmišljalo o 45% teritorija, zato jer nije važno koliko
18 je velik teritorij u postocima, nego kakva je kvaliteta tog teritorija. Treba se
19 ozbiljno pozabaviti pitanjem karata. I nakon toga kaže u sredini prethodnog

1 pasusa na stranici 22: "Mi moramo rješavati jedno po jedno, nešto kroz politiku,
2 nešto kroz migracije, nešto kroz nagodbu i tako dalje."

3 Gospodine ambasadore, imate li neke komentare u vezi s tim što bi bacilo
4 dodatno svjetlo na ovo o čemu su govorili gospodin Jovanović, doktor Karadžić i
5 gospodin Krajišnik i na koji način se to odražavalo na stavove koji su slijeđeni
6 tijekom pregovora?

7 O: Pa, to je potpuno konzistentno s onim što su oni iznosili tijekom
8 razgovora s nama. Oni ovdje razgovaraju o raspadu Jugoslavije, o potrebi
9 etničkog čišćenja. Na početku vidimo da Jovanović kaže: Nemojte to činiti tako
10 otvoreno. Jednostavno, stvorite situaciju da će se to dogoditi, odnosno stvorite
11 takve uvjete da stanovništvo tamo više ne može živjeti, pa da se onda
12 "dobrovoljno" ukloni s tog područja. Onda Karadžić uzima riječ i govori o
13 Zvorniku, navodi taj primjer i kaže da je tamo stanovništvo bilo pola-pola, iako
14 u stvarnosti su Muslimani imali većinu u toj općini. I kaže, "a sada je broj
15 stanovnika jednak, međutim svi ti stanovnici su Srbi". Dakle, to je postala
16 srpska općina. Na taj način, Karadžić odgovara na Jovanovićevu primjedbu da ne
17 treba tako otvoreno vršiti etničko čišćenje, zato što to nije dobro u očima
18 međunarodne zajednice.

19 A nakon toga, gospodin Krajišnik uzima riječ i kaže da pitanje nije u
20 45% teritorija. Jer, kao što smo jučer rekli, po karti Vance-Owen, Srbi bi
21 trebali imati većinu na 43% teritorija. Dakle, on kaže da nije pitanje koliki je

1 postotak teritorija, dakle 45 ili 55%, nego, kao što vidimo na dnu stranice 21,
2 problem je u kvaliteti tog teritorija. Dakle, u resursima koji postoje na tom
3 teritoriju. I on tvrdi da na ovih 43% teritorija resursi nisu dovoljni. I on
4 kaže da su ti teritoriji sada čisti, ja mislim da on koristi upravo tu riječ na
5 srpsko-hrvatskom, "očistiti" i "čisti teritorij". A na 22. stranici, gospodin
6 Krajišnik nastavlja u istom tonu navodeći primjere resursa, za koje vjeruje da
7 su bosanskim Srbima oduzeti i dati drugim zajednicama. I on to kaže prilično
8 otvoreno, on kaže: moramo misliti na kvalitet zemlje kojom raspolažemo,
9 teritorija kojim raspolažemo, a ne na veličinu teritorija.

10 Dakle, za gospodina Krajišnika ovdje se postavlja pitanje i kvantitete,
11 dakle, koliko će teritorija bosanski Srbi preuzeti, ali i pitanje kvalitete tog
12 teritorija. I on smatra da u planu Vance-Owen to nije dobro riješeno.

13 P: Sada bih Vam još htio skrenuti pozornost na komentare Nikole
14 Koljevića koji se nalaze na dnu stranice 24, na početku stranice 25. Doktor
15 Koljević kaže: "Morat ćemo organizirati široke političke aktivnosti kako bismo
16 ljude pridobili za ovo."

17 G. STEWART: [simultani prevod] U posljednjem odgovoru svjedok je
18 spekulirao o tome kako je određena fraza glasila u originalu na B/H/S-u. Ja
19 mislim da to nije odgovarajuće, jer koliko znam svjedok nema kvalifikacije da
20 iznosi takve spekulacije.

1 Mislim da bi se to moglo odmah raščistiti.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine, možete li upotrijebiti riječi
3 koje ste upotrijebili na srpsko-hrvatskom. Mislim da je tu bila riječ o riječi
4 "clean" ili "čisto".

5 SVEDOK: [simultani prevod] Da. Rekao sam da pretpostavljam da je ta
6 riječ u izvorniku morala glasiti nešto kao "čistiti", "očistiti", ili nešto tome
7 slično. Tu nam mogu sigurno pomoći i prevoditelji.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

9 SVEDOK: [simultani prevod] Nisam čuo što su prevoditelji rekli.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Na kojem ste Vi kanalu, gospodine? Molit
11 ću poslužitelja da provjeri na kojem je kanalu svjedok.

12 Sada ste na kanalu 4, što znači da kada god netko upotrijebi neku riječ
13 koja nije na engleskom jeziku, to će Vam biti prevedeno na engleski jezik. No,
14 sada govorimo prvenstveno engleski.

15 Dakle, prevoditelji kažu da ste Vi bili u pravu što se riječi tiče koju
16 ste upotrijebili.

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, ali ja nisam siguran da li smo
2 time riješili problem. Svjedok je spekulirao o tome kakva je bila riječ točno u
3 izvorniku i predlažem da učinimo upravo to.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja sam spreman staviti
5 original na grafoskop.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Pa da, čini mi se da bi to bilo
7 najpametnije.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ajmo onda to staviti na
9 grafoskop. Ja sam krivo shvatio Vašu primjedbu.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Pa nisam bio dovoljno jasan, oprostite.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Ako bih mogao reći sljedeće. Vidimo u
12 originalu da gospodin Ćosić daje riječ Momčilu Krajišniku i tada gospodin
13 Krajišnik počinje govoriti. To se vidi i na engleskom i na B/H/S-u, a nakon toga
14 u idućoj rečenici možemo jasno vidjeti riječi "etničko čisti srpski teritorij".
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to su riječi koje su
2 upotrebljene. Da li želite još nekakav prijevod?

3 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, možda bi bilo bolje da ja kažem točno
4 što želim reći. Ono što ja čujem jest da riječ "čist" znači da odgovara glagolu,
5 a ne pridjevu. Dakle, nije riječ o glagolu, očišćen -

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, želite reći da je tu riječ o
7 posljedici koja ne mora nužno biti posljedica radnje čišćenja.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Da, pa to je upravo ono što ja želim
9 reći. Jer, ovdje se sada lingvistički raspravlja o tome da li je ovo ovdje
10 upotrebljena riječ "očišćen" ili "čist"?

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Upozorili ste nas na ovo i sada vidimo
12 da postoji nekoliko interpretacija, koje su moguće, ovih riječi.

13 Možete nastaviti.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] U redu.

15 P: Vratimo se sada na komentare doktora Koljevića. Gospodine ambasadore,
16 skrenuo sam Vam pažnju na komentar doktora Koljevića, koji počinje na dnu
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stranice 24: "Morat ćemo organizirati široke političke aktivnosti, kako bismo
2 pridobili ljude za to i morat ćemo razviti aktivnosti homogenizacije."

3 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite što ponovo prekidam, no u
4 transkriptu moja posljednja primjedba – bojim se da će to samo izazivati zabunu
5 ubuduće, a to je u retku 9:54:50. On je ovdje spekulirao o riječi "očišćen" ili
6 "čist". Ja ne bih htio da riječ ostane u ovom obliku u transkriptu, kako ovdje
7 stoji, jer ja želim ovdje upozoriti na razliku između glagola, adjektiva i
8 participa i ne bih htio da dođe do daljnjih zabuna u ovom pitanju.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Ako u zapisnik uđe da sam ja rekao "čist"
11 u smislu adjektiva, a ne "čist" u smislu participa, onda će nastati dodatna
12 zabuna.

13 Mislim da je ovo sve potpuno jasno ako se koriste riječi na B/H/S-u.

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nama je problem potpuno jasan u ovom
2 trenutku.

3 Možete nastaviti.

4 G. TIEGER: [simultani prevod]

5 P: Gospodine ambasadore, ja neću ponovno čitati ovo što je rekao doktor
6 Koljević. Možete li nešto, možete li komentirati ovo što je rekao doktor
7 Koljević o tome da je potrebno raširiti, proširiti političke aktivnosti u smislu
8 homogenizacije i možete li nešto reći o kontekstu tih primjedbi i na koji način
9 se to odražava u pozicijama koje su zauzimali bosanski Srbi tijekom pregovora?

10 O: Da, ovo je potpuno konzistentno. Primjedbe gospodina Koljevića su
11 konzistentne sa etničkim čišćenjem koje su vršili bosanski Srbi. Odnosno, tu je
12 riječ o želji da se postignu etnički čiste provincije, a doktor Karadžić je
13 iznio za to jedan primjer kada on govori o Zvorniku, kada on kaže: omjer
14 stanovništva je bio 50 naprama 50 posto, a sada je u toj općini situacija jasna,
15 odnosno tamo žive 100% Srbi. I to je ono o čemu Koljević govori kada govori o
16 "homogenizaciji naselja".

17 P: Zahvaljujem, gospodine ambasadore. Ja ću Vam sada predložiti dio
18 transkripta sa 34. zasjedanja Narodne skupštine Republike Srpske koja je održana
19 u drugom dijelu 1993. godine, a to je trajalo nekoliko dana, od 27. do 29.
20 augusta i onda se nastavilo u septembru /prevod engleskog transkripta: "9. i 10.
21 septembar, i 29. kroz 1. oktobar"/1993. godine.

22 Ambasadore, hteo bih konkretno da Vam skrenem pažnju na jedan dijalog
23
24
25
26
27
28
29
30

1 između delegata Rajka Kasagića i gospodina Krajišnika. To je na početku strane
2 47 i nastavlja se na strani 48. Da Vam brzo dam kontekst, da parafraziram šta je
3 rek'o gospodin Kasagić.

4 O: Mogu li ja to da pročitam na brzinu, ovo prvi put vidim?

5 Da. Hvala Vam.

6 P: Hteo bih da Vam skrenem pažnju na jedan konkretni komentar gospodina
7 Krajišnika, ali da ga stavim pritom u odgovarajući kontekst. Gospodin Kasagić
8 iznosi zabrinutost povodom toga da li će bosanski Srbi dobiti koridor ili ne, i
9 onda predlaže mogućnost da se da Sarajevo ili kako on kaže: "Dajte da Sarajevo
10 damo i za njega dobijemo što je više moguće."

11 O: Da, to je tako. Rajko Kasagić vrlo naglašava značaj Brčkog koje je
12 usko grlo u koridoru i zapravo kaže vrlo direktno i jasno da predlaže nagodbu,
13 razmenu, srpske položaje u Sarajevu, srpski deo Sarajeva u zamenu za čvrstu
14 poziciju u Brčkom. Gospodin Krajišnik negativno reaguje na ovaj predlog.

15 P: Gospodin Krajišnik ovde kaže i ova rečenica može da se nađe otprilike
16 na sredini pasusa na strani 48: "Da Vam kažem gospodo, Muslimani i Hrvati traže
17 svoju opštinu u Banja Luci, što mi nismo prihvatili, jer mi moramo imati tu
18 teritoriju čistu."

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 Da li ovaj odgovor gospodina Krajišnika i njegova pozicija, njegov stav
2 povodom komentara gospodina Kasagića odgovaraju i njegovim stavovima u
3 pregovorima po planu Vance-Owen?

4 O: Da.

5 P: Samo da bude sasvim jasno, tokom mirovnih pregovora i u iznalaženju
6 rešenja. Da li se ti pregovori nastavljaju pošto je Vance-Owenov plan odbijen od
7 strane srpske Skupštine?

8 O: Da. Pregovori su se nastavili i dalje su predlagani drugi planovi i
9 druge mape. U ovom periodu, a to je avgust-septembar 1993., Međunarodna
10 konferencija o bivšoj Jugoslaviji je i dalje trajala pod predsedavanjem lorda
11 Owena sa strane Evropske zajednice i kopredsedavajućeg, Thorvalda Stoltenberga,
12 koji je predstavljao Ujedinjene nacije. Oni su sastavljali razne druge karte
13 koje su predlagane zainteresiranim stranama, i razna druga rešenja. Ovaj period
14 avgust-septembar bio je period kada je bilo reči o takozvanom nepobedivom planu.
15 Tako je nazvan taj plan, pošto je postojao jedan ratni brod Britanije u
16 Jadranskom moru. Zvao se *Invincible*, što znači nepobediv na engleskom i ceo taj
17 deo razgovora, dokumenti i karte o kojima se raspravljalo, nazivani su
18 Nepobedivi plan u jesen 1993. godine. Predsednici Tuđman i Milošević su malo
19 kasnije zajedno predložili jedan plan koji je nazvan Plan Milošević-Tuđman, a
20 onda malo kasnije kontaktna grupa u sastavu od 6 zemalja koje su je osnovale su
21 počev od 1993. godine napravile jednu kartu koju su podnele drugima u julu 1994.
22 Ovaj period, avgust-septembar 1993. bio je period kada su se razgovori
23 usredsredili uglavnom na tu kartu i plan pod nazivom Nepobedivi - *Invincible*.

24 P: Sada bih skrenuo Vašu pažnju na zapisnik 37 sednice Narodne skupštine
25
26
27
28
29
30

1 Republike Srpske koja je održana 10. januara 1994.

2 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo da bismo omogućili onima koji
4 kasnije budu čitali transkript da nađu ove dokumente, zamolio bih gospođu
5 sekretar da nam kaže pod kojim brojem se vodi dokazni predmet o kome smo maločas
6 razgovarali.

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je bio predmet P65, tabulator 221.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Ovaj konkretni dokument spada u istu opštu
9 kategoriju, isto je dokazni predmet P65, međutim po mojoj evidenciji tabulator
10 za prethodni dokument ne sadrži tabulator pod kojim je prvobitno podnet ovaj
11 dokument, ali sve spada u jedan te isti dokazni predmet, P65.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste, to je dokument koji spada u P65,
13 ali da tražite od ljudi da pregledaju 65 registratora da bi našli ovaj zapisnik
14 je malo previše. Tako će bar morati da rade oni koji budu čitali ovaj
15 transkript.

16 G. TIEGER: [simultani prevod]

17 P: Ambasadore, samo da Vam skrenem pažnju na ono što je rekao gospodin
18 Krajišnik na strani 4 engleskog prevoda koji je pred Vama, drugi pasus. Tu
19 gospodin Krajišnik kaže: "Verujte mi, najveća tragedija bi bila kada bi
20 Muslimani prihvatili da žive zajedno s nama. Videli ste kako su se stisli sa
21 Hrvatima /kako je prevedeno/, ali Hrvati to ne žele. To je jedina stvar koju ja
22 ne bih želeo da prihvatim. Ja bih prihvatio, međutim, da dobijemo manji procenat
23 teritorije koju

1 sad imamo pod uslovom da ostanemo odvojeni i da imamo svoju sopstvenu državu bez
2 Muslimana."

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo trenutak. Ova strana počinje sa
4 brojem 1 od 153, zatim 2 od 153, a zatim je sledeća strana 1 od ukupno 5, što je
5 malo iznenađujuće. Ako pogledamo brojeve ERN, registracijske brojeve strana...
6 Ne, zapravo imamo brojeve ET na početku strane, tako je bar na prvim stranama.
7 1. i 2. imaju isti broj ET što znači da potiču iz istog dokumenta, a 3. strana i
8 4. strana i sve druge sledeće strane imaju drugi ET broj na vrhu. Čini mi se da
9 je ova oznaka na vrhu nešto što se odnosi na dokumente, a oznaka na dnu se
10 odnosi na strane. To je stvarno vrlo zbunjujuće.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Ako se ja dobro sećam, o ovome smo
12 razgovarali kada su se dokumenti uvodili posle svedočenja gospodina Treanora.
13 Ovi dokumenti svi spadaju u isti dokazni predmet i prvo da kažem za zapisnik, to
14 je P65, tabulator 222. I kao što smo tom prilikom rekli, ovo naizgled odstupanje
15 je vezano za prevod. Jedan određen deo je bio preveden u to vreme. Nije bilo u
16 to vreme prevedeno sve.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ukoliko smo o tome razgovarali onda,
18 izvinjavam se što se ne sećam toga tako dobro jer imamo 18 registratora. Jedino
19 što trenutno raduje je što imamo iste nedoslednosti u označavanju strana i onda
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 i sada.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Ja sam hteo da ironično iznesem isto
3 takvo izvinjenje jer ponekad prevazilazi čovekove sposobnosti da se priseti
4 svega toga.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite, gospodine Tieger.

6 G. TIEGER: [simultani prevod]

7 P: Ambasadore, s obzirom na ove komentare gospodina Krajišnika koje sam
8 pročitao maločas, recite mi da li se ovo poklapa sa stavom koji je zauzimao
9 gospodin Krajišnik i drugi lideri bosanskih Srba tokom mirovnih pregovora u vezi
10 Plana Vance-Owena.

11 O: Da. Ovaj komentar iz januara 1994. poklapa se sa stavovima koje je
12 zauzimalo rukovodstvo bosanskih Srba, i konkretno gospodin Krajišnik, kao jedan
13 od njihovih rukovodilaca tokom razgovora o Vance-Owenovom planu, i takođe se
14 poklapa i sa dokumentom koji smo upravo videli od 21. januara 1993. Konkretno,
15 ova njegova primedba se u potpunosti poklapa sa ranijim. On kaže: "Ja bih,
16 međutim, sasvim prihvatio da mi – mi znači Republika Srpska – dobijemo manji
17 procenat teritorije nego što sad imamo, pod uslovom da ostanemo odvojeni i da
18 imamo svoju sopstvenu državu bez Muslimana."

19 To se sasvim poklapa sa svim što smo čuli, potreba da se ima sopstvena
20 država, etnički čista i tako dalje.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: I na kraju, ambasadore, hteo bih da Vam skrenem pažnju na jedan...
2 hteo bih da Vam prikažem jedan video snimak koji je ovo Sudsko veće već videlo.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] To je P70. Transkript je P70.1, čini mi se
4 ili P70.1A.

5 [Gleda se video snimak]

6 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imamo problem sa transkriptom u ovom
8 trenutku, gospodine Tieger. Jer, mi ovde imamo napismeno na engleskom, ali
9 prevoda nema u transkriptu. To ćemo rešiti tokom sledeće pauze, ali dajte sada
10 da nastavimo. Ovaj problem smo već imali ranije. Hoću samo da vidim kako smo ga
11 ranije rešavali. U zapisnik je sad ušlo da taj problem postoji.

12 Nastavite, molim Vas.

13 G. TIEGER: [simultani prevod]

14 P: Ambasadore, molim Vas prokomentarišite nam ovu prezentaciju gospodina
15 Krajišnika sa ovog video snimka.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Samo trenutak, časni Sude. Ne znam da li
17 je to rečeno pre puno nedjelja. Da li imamo datum ovog video snimka, jer u

1 transkriptu to ne piše. Piše 1992. godina, da li je to ranije identifikovano.

2 Imamo li konkretniji datum?

3 G. TIEGER: [simultani prevod] To pitanje je već postavljeno. Ne postoji
4 konkretni datum. Postoji samo okvirni period, ali pitat ću ambasadora da li može
5 da nam kaže koji je vremenski okvir kada je ova prezentacija mogla biti
6 snimljena.

7 P: Ambasadore?

8 O: Jasno je iz onoga što je rečeno, i iz karte koju koristi gospodin
9 Krajišnik na ovom video snimku, da je to moglo biti u njegovim rukama i, kao što
10 on kaže, da je postojalo u Ženevi između septembra i decembra. Zašto to kažem?
11 To je raspored snaga na terenu, govorim to takođe na osnovu onih linija koje
12 prikazuju linije razdvajanja na terenu koje on pokazuje na karti.

13 I zbog njegovih reči kažem: mi smo to predložili u Ženevi ili to je
14 predloženo u Ženevi. U to vreme se Mirovna konferencija o Jugoslaviji održavala
15 u Ženevi i tako još mislim zbog toga što on uopšte ne pominje karte iz Vance-
16 Owenovog plana koji je odbačen u januaru. To mene navodi na zaključak da ova
17 njegova prezentacija uz korišćenje karte i objašnjavanje srpskih ciljeva, da je
18 sve to moglo biti negde u septembru ili između septembra i decembra 1992.

19 Što se tiče njegovog opisa situacije i dve ove karte, geografske karte
20 ispod i folije na kojoj su prikazane linije razgraničenja – to se sve poklapa sa
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

stavom bosanskih Srba. On govori o potrebi da se zadrži Drina, koridor, u etnički čistom ili etnički očišćenom obliku kako god da semantički to formulišete. On takođe naglašava pitanje Sarajeva, ali ono što je problematično u njegovoj prezentaciji je da kad digne foliju koja prikazuje linije fronta, linije razgraničenja prema kojima se vidi da Srbi drže 70% teritoriju uz pomoć vojske, ona karta koja je ispod pokazuje da ono što Krajišnik govori nije tačno. To se ne poklapa sa linijama fronta, sa ratištima. Zapravo se uopšte ne poklapa jer ona teritorija za koju on na foliji tvrdi da prikazuje kako Srbi drže celu Drinu, celu zapadnu obalu Drine sve do Neretve, taj ogromni deo Podrinja – svi dobro znamo da je u tom velikom delu teritorije bilo puno muslimanskih opština: Zvornik, Višegrad itd. i etničke karte su, po tom pitanju, sasvim jasne.

A u oblasti u zapadnom delu koji se zove Cazinska krajina, takozvani "Bihaćki džep", on kaže da je reka Una granica i on tvrdi da se to poklapa sa nacionalnom situacijom pre rata, pre etničkog čišćenja, a to nije tačno. To jednostavno nije tako. Bilo je opština sa većinskim muslimanskim stanovništvom istočno od reke Une i kakvu god kartu nacionalnog sastava napravite, na osnovu popisa stanovništva iz 1981. ili 1991. godine, to će na toj karti biti prikazano. Tako da je njegova tvrdnja da ove linije fronta odgovaraju stanju pre rata nije tačna i karta to jasno dokazuje.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim koliko je sati. Možda bismo mogli da rešimo pitanje transkripta odmah sad, ali možda ne bi trebalo da gnjavimo

1 gospodina Okuna sa tim.

2 Gospodine Okun, mi ćemo nastaviti kroz 25 minuta, tako da Vas molim da
3 se vratite do tada.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Došlo je do *lapsusa lingue* u poslednjem
5 odgovoru. Svedok je govorio u periodu od decembra do decembra, a bilo je sasvim
6 jasno da je mislio od septembra do decembra.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim poslužitelja da izvede gospodina
8 Okuna iz sudnice.

9 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

10 [Svedok se povlači]

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, predlažem da odmah
12 posle pauze ponovo pustimo taj video koji traje ukupno tri minuta. Glavni
13 problem je što francuski transkript neće odgovarati engleskom. Da li prevodioci
14 imaju engleski prevod tog videa?

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Imaju.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dajte onda da ga pustimo ponovo odmah
17 posle pauze i da se on prevede na oba zvanična jezika. Nastavljamo u 5 do 11.

18 ... Početak pauze u 10.30h

19 ... Sjednica nastavljena u 10.58h

20 [Svedok je ušao u sudnicu]

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

2 Izvolite sesti.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Okun, Veće je odlučilo da iz
4 tehničkih razloga ponovo pusti video traku, ali Vi ne morate da odgovarate na
5 pitanja. To je samo video traka koja ima već svoj prevod.

6 Gospodine Tieger, možemo da pustimo ovu traku od 2 minuta i 51 sekundu.

7 [Gleda se video snimka]

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se zaustavi i molim prevodioce
9 da prevedu ovo na engleskom kanalu, tako da će engleski tekst ući u zapisnik.
10 Molim Vas da ovo ponovo pustite.

11 [Gleda se video snimka]

12 "KOMENTATOR: ... srpskog naroda u bivšoj Bosni i Hercegovini.

13 OPTUŽENI: Pred nama je etnička karta bivše Bosne i Hercegovine sa
14 ucrtanim granicama teritorija koje danas drže...drži Vojska Republike Srpske. Ja
15 mogu da samo kažem da ono što se propagira da mi držimo teritorije koje su
16 etnički naseljene sa drugim nacionalnim...nacionalnom zajednicom, da to nije
17 tačno, što se vidi da je ispod toga etnička karta, znači, Bosne i Hercegovine i
18 kada to previjemo jednim folijom gde su teritorije tačno ogra...obilježene što
19 drže naše snage, da su to u stvari prostori naše...našeg naroda. Ovakva slična
20 karta je ponuđena, kol'ko sam ja informisan, i u Ženevi s time da je dato do
21 znanja da Srbi žele da bude granica buduće naše republike. To je dolina Neretve,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 a ovo uglavnom predstavlja teritoriju Republike Srpske, s time da je dozvoljeno
2 da na našoj teritoriji budu određene enklave koje će biti naseljene drugom
3 nacionalnom zajednicom. Poseban problem je Sarajevo. On je sad momentalno ovde
4 obilježen kao područje koje je.... Uži dio...dio grada je obilježen kao područje
5 muslimansko, a mi u našim odnosima ćemo se zalagati za demilitarizaciju i
6 razgraničenje između dvije nacionalne zajednice, prvenstveno srpske i
7 muslimanske i eventualno opštinom od strane... mislim opštinom hrva... naseljeno
8 hrvatskom nacionalnom zajednicom. Teritorija Republike Srpske predstavlja u
9 stvari granicu rijeku Unu, predstavlja rijeku Savu sa jednim manjim dijelom koji
10 danas ne...ne drže naše snage, u stvari nije oslobođeno. To je Orašje, to
11 je...to je granica, to je područje Semberije, područje Ozrena i područje istočne
12 Bosne i Hercegovine. S time da smo mi kao naše područje, po strateškom cilju
13 svome, prezentirali i hrvatskoj nacionalnoj zajednici u...u Grazu, to je da
14 granica treba biti između naše dvije nacionalne zajednice. To je rijeka...rijeka
15 Neretva. U svakom slučaju, ovo je kontinuitet naše teritorije. On je u jednom...
16 u jednom komadu, da tako kažem, i mi se zalažemo da bude jedna konstitutivna
17 jedinica Republike Srpske, a dozvoljavamo da je moguće da bude više
18 konstitutivnih jedinica hrvatskog i muslimanskog naroda. Jednostavno to ne
19 uslovljavamo, uslovljavamo samo da bude naša republika cjelovita, a ne u više
20 dijelova."

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Početak i kraj ovog prevoda se nešto
22 razlikuju od onog što vidimo u dokumentu. Nije u potpunosti preveden ovaj uvod,
23 jer je neophodno da se ovo ponovi, i da se kaže da je predsjednik Skupštine
24 bosanskih Srba Momčilo Krajišnik danas pokazao našem reporteru i tako dalje...
25 Mislite da nema potrebe? U redu. Dobro. Ja sam samo primetio da je prevod na
26 samom kraju nešto drugačiji od onoga što stoji u dokumentu.

27 Ukoliko Odbrana želi da se ovim pozabavi kasnije, možete naravno, ali Vi

1 ćete naravno sami proceniti da li je to važno ili ne.

2 A sada ćemo nastaviti. Izvolite, gospodine Tieger.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

4 P: Gospodine ambasadore, ova karta koja je stavljena odozgo, koju je
5 stavio gospodin Krajišnik, pokazuje jedan široki pojas teritorije zapadno od
6 Drine, na koju su pretendovali bosanski Srbi i za koju gospodin Krajišnik kaže
7 da je to područje "područje koje pripada našem narodu". Da li to područje koje
8 je prikazano na toj karti koja je stavljena odozgo, da li se ono poklapa sa
9 predratnom demografijom tog područja u Bosni i Hercegovini?

10 O: Pa delimično da, delimično ne.

11 P: I sad gledajući na ovu kartu P273 koja se nalazi sa Vaše leve strane,
12 da li se tu vidi sastav, nacionalni sastav područja oko Drine gde je otpočeo
13 sukob?

14 O: Da. Tako je.

15 P: Ovo što je zelenom bojom označeno, da li su to područja gde su
16 Muslimani imali većinu?

17 O: Da. Zelenom su označene opštine gde su Muslimani imali većinu.

18 P: Dakle, ta područja su bila naseljena Muslimanima pre izbijanja
19 sukoba?

20 O: Tako je.

21 P: Gospodine ambasadore, samo ukoliko nemate nekih komentara o ovom
22 video snimku, ja ću time završiti svoje glavno ispitivanje.

23 O: Ja bih hteo da dam jedan kratak komentar o ovom nastupu gospodina
24 Krajišnika na televiziji. Na samom početku ovog izlaganja on kaže: "Mi ovde se

25

26

27

28

29

30

1 nalazimo pred etničkom karte bivše Bosne i Hercegovine." A, kao što smo mi
2 utvrdili ovde, ova karta je verovatno prikazivana između septembra i decembra
3 1992. godine, a u to vreme je Bosna i Hercegovina bila priznata država i članica
4 UN-a i bez obzira na to, gospodin Krajišnik tu zemlju naziva bivšom Bosnom i
5 Hercegovinom, to jest on poriče, negira, njeno postojanje.

6 Zatim, ova sledeća izjava da "mi posjedujemo teritorije koje su
7 naseljene drugim nacionalnim zajednicama" nije istinita. To nije tačna izjava
8 jer videli smo ovu kartu gde je prikazan nacionalni sastav.

9 Isto tako, treba reći nešto o ovoj izjavi gde se spominje Orašje. To je
10 opština u Posavini za koju on kaže "da je još nisu zauzeli". Sad ću to da probam
11 da nađem u ovom pismenom obliku. Da. Dakle, otprilike posle tri četvrtine teksta
12 na engleskom, ovde se kaže: "Teritorija republike bosanskih Srba predstavlja
13 zapravo granicu uz reku Unu, uz reku Savu, sa jednim manjim područjem koje još
14 nije pod našim snagama, tj. još nije oslobođeno to područje." Drugim rečima, on
15 kaže da ima još nekih područja koja tek treba da osvoje vojno snage bosanskih
16 Srba. Dakle, on vrlo otvoreno to kaže. I tu se ponovo naglašava koliki su značaj
17 rukovodioci bosanskih Srba pridavali ovom koridoru, posavinskom koridoru koji je
18 povezivao Banja Luku sa Beogradom preko Brčkog.

19 On takođe naglašava kontinuitet teritorije bosanskih Srba koju su u tom
20 trenutku držale pod kontrolom oružane snage bosanskih Srba.

21 Dakle, ono što on ovde radi je to da on poredi šest strateških ciljeva
22 od 12. maja 1992. godine sa situacijom kakva je ona postojala u onom trenutku
23 kad je on gledao na onu kartu, dakle negde između septembra i decembra 1992.

1 godine. I može se primetiti da se on ovde usredsređuje na ključne geografske
2 tačke. On zapravo kaže, iako ne izričito, "da smo mi postigli naše ciljeve sa
3 izuzetkom Sarajeva", jer ukoliko uporedite ratne ciljeve iz maja 1992. godine sa
4 ovim izlaganjem, onda ćete videti da on vrlo obazrivo i vrlo precizno govori o
5 ratnim ciljevima, o strateškim ciljevima i dovodi to u vezu sa situacijom koja
6 je prikazana na karti. Dakle, reka Una, reka Neretva, koridor i tako dalje.

7 P: Hvala Vam, gospodine ambasadore.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mi smo ovim završili sa našim
9 glavnim ispitivanjem.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Tieger.

11 Gospodine Stewart, da li je Odbrana spremna da počne unakrsno
12 ispitivanje?

13 G. STEWART: [simultani prevod] Da, s tim što nam je potreban stalak.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, da. Ovaj stalak nije zajednička
15 svojina, ali se koristi zajedničkim snagama.

16 Gospodine Okun, sad će Vas unakrsno ispitati gospodin Stewart, on je
17 zastupnik Odbrane.

18 Unakrsno ispituje g. Stewart:

19 G. STEWART: [simultani prevod] Sad mi je uključen mikrofoni. Da li me
20 čujete? Ne dobivam nikakav odgovor.

1 Evo, sad su mi rekli da me čuju.

2 P: Gospodine Okun, Vi ste opisali kako je Carringtonov plan za celu
3 bivšu Jugoslaviju bio prihvaćen od strane svih sem Srbije, što je zapravo bio
4 jedan drugi način da se kaže - svi sem gospodina Miloševića.

5 O: Je li to pitanje?

6 P: Da. Kažite mi da li sam ja to pravilno izrazio?

7 O: Pa, ja bih rekao srpsko rukovodstvo. Ja ne znam da li se baš sto
8 postotno to odbijanje može pripisati predsedniku Miloševiću. Bilo je i drugih
9 tamo. Bio je Kontić. To je, dakle, bilo odbijanje Republike Srbije.

10 P: A zašto su oni to odbili? Koji je bio ključni razlog?

11 O: Pa, oni su smatrali da to nije bilo pravedno rešenje problema.
12 Situacija Socijalističke Savezne /? Federativne/ Republike Jugoslavije u jesen
13 1991. godine, o tome smo govorili, u oktobru 1991. godine situacija je bila
14 takva da je Jugoslavija bila jedinstvena zemlja i nezavisnost koju su objavile
15 Hrvatska i Slovenija je, po njima, bio nezakonit secesionistički čin. I stoga
16 oni nisu to prihvatili, a naravno imali su i drugih stavova.

17 P: Dakle, oni nisu prihvatili taj plan. Carringtonov mirovni plan, kao i
18 svaki drugi plan je bio okrenut ka budućnosti da bi se iznašlo rešenje. Dakle,
19 šta je po Vama bio ključni razlog iz kog je Srbija odbila ovaj mirovni plan
20 Carringtona?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, oni su imali puno prigovora na taj plan. Mislim da bi se najrađe
2 usredsredio na odredbe koje su se ticale manjina i one su se nalazile u glavi 2,
3 u drugom delu Carringtonovih elemenata ovog sporazuma. To su bile vrlo detaljne
4 odredbe o tome kakav status treba da imaju manjine u raznim republikama i
5 konkretno se osvrtao na Srbe koji su živeli u Hrvatskoj. Srpska delegacija,
6 koja je učestvovala u Konferenciji o bivšoj Jugoslaviji, je smatrala da oni nisu
7 dobili adekvatan tretman u Carringtonovom planu i u tom trenutku, treba reći,
8 Hrvatska isto nije bila u potpunosti prihvatila 2. glavu. Tako da, između
9 ostalih, oni su prigovarali i zbog toga što su se brinuli za budućnost Srba u
10 Hrvatskoj.

11 Moram spomenuti da srpska manjina u Hrvatskoj je činila 12% ukupnog
12 hrvatskog stanovništva. Dakle, Srbi su činili 12% ukupnog stanovništva u
13 Hrvatskoj, pravoslavni Srbi. Tako da u tom smislu to je bio jedan značajan,
14 suštinski prigovor.

15 P: Ima dve stvari koje iz toga proizilaze. Prvo je, Vi ste svedočili o
16 tome kako je pet od šest republika prihvatilo taj Mirovni sporazum, Mirovni
17 plan, ali sad ste to malo korigirali jer ste rekli da Hrvatska nije u potpunosti
18 prihvatila sve elemente tog plana.

19 O: Da, oni su prihvatili, ali trebalo je još razgovarati o nekim
20 preostalim pitanjima iz 2. glave.

21 P: Dakle, čak i u situaciji kad je Srbija jasno stavila do znanja da se
22 oni ne slažu sa tim, i dalje je trebalo razrešiti neke stavke iz tog Plana, zar
23 ne?

24 O: Da, tako je. Iako ti elementi, te stavke, nisu bili najznačajnije
25
26
27
28
29
30

1 prirode, lord Carrington nije smatrao da su to problemi koji se ne mogu
2 prevazići, ti problemi su se mogli prevazići i razrešiti. Hrvatska je ukratko
3 prihvatila 2. glavu. Samo se radilo o tome u kom trenutku je trebalo da bude dat
4 taj pristanak, ali Srbija nikad nije prihvatila ni jedan aspekt ovog
5 Carringtonovog predloga.

6 P: Ta zabrinutost za status srpske manjine u Hrvatskoj je bila jedna
7 racionalna zabrinutost, zar ne? Ona nije bila bezrazložna?

8 O: Ne, nikako nije bila bezrazložna.

9 P: I onda ste isto tako govorili o Badinterovoj komisiji i ako se
10 sećate, to je bilo negde početkom 1992. godine.

11 O: Tako je. Badinterova komisija je tokom celog ovog perioda, a ne samo
12 u januaru 1992. godine, izdavala određene odluke. U Decembru, ukoliko mi
13 dozvolite, ja bih sad nešto rekao o ovome. U decembru, i ovim se vraćam na Vaše
14 prethodno pitanje o tome kako je Jugoslavija odbila Carringtonov predlog, dakle,
15 tada jedan od ključnih stavova Jugoslavije, koji se mora ovde naglasiti, je bio
16 taj da je Jugoslavija u tom trenutku još uvek postojala. To je bila jedna zemlja
17 u kojoj je došlo do nezakonite pobune, do nezakonite secesije. I stoga je lord
18 Carrington zamolio Badinterovu komisiju da odgovori na to pitanje i u decembru
19 1991. godine Badinterova komisija je izdala odluku upravo o tom pitanju. I
20 Komisija je zauzela stav da je Jugoslavija u tom trenutku bila u procesu
21 raspadanja, da ona više nije bila jedna jedinstvena država. I oni su rekli na
22 francuskom /kako je prevedeno/ da je ona u tom trenutku se nalazila u procesu
23 raspadanja. To je,

1 naravno, bilo nešto što se nije dopalo jugoslovenskim vlastima. Stoga, oni su
2 izdavali više dokumenata, više odluka, tokom trajanja konferencije, ne samo u
3 januaru 1992. godine, iako je ta odluka iz januara bila veoma važna, ta odluka o
4 priznavanju.

5 P: Ta Badinterova komisija je zauzela stav da samo Slovenija i
6 Makedonija ispunjavaju neophodne uslove za nezavisnost i priznanje nezavisnosti?

7 O: Da. To je bilo priznanje od Evropske unije, ne od strane celog sveta.
8 Badinterova komisija je nastupala u ime Evropske zajednice.

9 P: Da, jer ona je bila zapravo telo Evropske zajednice.

10 O: Tako je. Tako da tu ste u pravu.

11 P: I što se tiče Makedonije, Grčka je takođe predstavljala problem, jer
12 Grčka se bunila?

13 O: Tako je. I imali su pravo veta.

14 P: Naravno, i to veto su uložili. I da li je to pitanje podrazumevalo da
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je neophodno rešiti status manjina u ovim drugim republikama?

2 O: Pa ne direktno. Ono što su oni rekli u toj odluci je da nije bilo
3 nikakvog izraza volje, da je potrebno da se volja jasnije izrazi u Bosni i
4 Hercegovini. To su oni rekli.

5 P: I to je bilo tačno, zar ne? Oni su doneli tu odluku, ali to nije bila
6 odluka koju su ozbiljni posmatrači mogli da osporavaju, zar ne?

7 O: Ne. Ali u tom trenutku posmatrači i komentatori su očekivali da će
8 doći do referenduma u Bosni. To je bilo jedno opšte prihvaćeno očekivanje, i da
9 će doći do referenduma posle ove odluke Badinterove komisije, a to se zapravo i
10 desilo. Sledećeg meseca je održan referendum, 29. februara i 1. marta 1992.
11 godine jer ta 1992. godina je bila prestupna godina i zato smo imali 29.
12 februar. Tako da je referendum održan u subotu, 29. februara i u nedelju 1.
13 marta. I to je urađeno izričito zato da bi se zadovoljio taj uslov koji je
14 naveden u Badinterovoj odluci, o tome kako treba da se izrazi volja.

15 P: Politički pritisci u tom trenutku su bili ti da je Nemačka vršila
16 pritisak na Evropsku zajednicu da se prizna Hrvatska, iako je Badinterova
17 komisija rekla nešto drugo o tome?

18 O: Da. Da. Tako je. Nemci su bili vrlo jasni po tom pitanju i oni su
19 rekli u Decembru da će oni do Božića 1991. priznati Hrvatsku, bez obzira na to
20 šta iko drugi uradi ili kaže. I protiv ovoga je bilo dosta ljudi, uključujući i

1 sekretara Vancea. Generalni sekretar UN-a je čak napisao pismo gospodinu van den
2 Broeku, koji je u tom trenutku bio holandski ministar spoljnih poslova, a
3 Holandija je u tom trenutku bila predsedavajuća Evropske zajednice, tako da u
4 decembru 1991. godine, generalni sekretar UN-a, Perez De Cuellar je napisao
5 pismo njemu, preporučujući da se priznanje ne daje delimično, parcijalno, nego
6 da to bude jedan koherentan, koordinisani čin. I to se upravo ticalo one
7 spremnosti koja je postojala u Nemačkoj, da se odmah prizna Hrvatska. U tom
8 pismu, koje je generalni sekretar UN-a napisao gospodinu van den Broeku, na to
9 pismo je odgovorio gospodin Genscher, koji je bio ministar spoljnih poslova
10 Nemačke. Dakle, nije odgovorio gospodin van den Broek, već gospodin Genscher,
11 tako da ste Vi potpuno u pravu, gospodine Stewart, kada kažete da u decembru
12 1991. godine pitanje preuranjenog priznanja ovih secesionističkih republika je
13 bilo pitanje kojim se veoma bavio lord Carrington i tim pitanjem se bavila
14 celokupna Konferencija o bivšoj Jugoslaviji.

15 P: Dakle, gospodin Genscher, koji je bio nemački ministar spoljnih
16 poslova, je veoma insistirao na tome i konačno i uspeo da natera Evropsku
17 zajednicu da prizna Hrvatsku?

18 O: Pa, da. On je veoma insistirao. Ja bih reko da je njegov uspeh bio
19 ipak ograničen, zato što Evropska zajednica nije dala priznanje sve dok nije
20 dobila odluku od gospodina Badintera i sudija njegove komisije, tako da ovo je
21 sve u vezi sa onom drugom glavom koju smo već spominjali, koja se ticala manjina
22 u Carringtonovim predlozima od oktobra 1991. godine, to pitanje je bilo
23 pridruženo ovome i Hrvatska je pristala i sprovela ove odredbe o manjinama. I to
24 je uklonilo i poslednju prepreku za priznanje Hrvatske, tako da je Evropska

1 zajednica priznala Hrvatsku. Ali, nema nikakve sumnje u to da je Nemačka veoma
2 insistirala na što je moguće ranijem priznanju Hrvatske.

3 P: I takođe je istina, zar ne, da je lord Carrington bio nezadovoljan
4 tim pristupom?

5 O: Da. To je tačno. Zapravo, on je takođe pisao gospodinu van den Broeku
6 u decembru upravo o tom pitanju. Mislim da je to bilo 2. decembra 1991. godine
7 kad je on napisao to pismo, a Vi to možete proveriti jer to pismo je bilo javno.
8 On je pisao, čak i pre Generalnog sekretara UN-a, gospodinu van den Broeku i
9 protivio se preuranjenom priznanju samo jedne republike, a razlog za to je bio
10 veoma jasan. On je radio na jednom sveobuhvatnom rešenju za celu Jugoslaviju, a
11 ukoliko sada dođe do priznanja Hrvatske, pre nego što se postigne to rešenje,
12 onda kakav interes ima Hrvatska da nastavi sa pregovorima? Na taj način se
13 uklanjao pritisak koji je bio vezan sa priznanjem i stoga je ovaj argument lord
14 Carrington izneo u svom pismu gospodinu van den Broeku u decembru 1991. godine.
15 Da, on se tome protivio.

16 P: Dakle, da rezimiramo. Politička realnost je bila takva da s jedne
17 strane je postajalo sve više očigledno da ukoliko Hrvatska je na putu da joj se
18 prizna nezavisnost, da se to isto odnosi i na Sloveniju, zar ne?

19 O: Da. Da. To je bilo jasno. Zapravo, Slovenija je bila prva zemlja koja
20 je proglasila nezavisnost i u tom trenutku Slovenija je i *de facto* bila
21 nezavisna. Kao što znamo, JNA, Jugoslovenska narodna armija je ušla u Sloveniju
22 sa svojim snagama u junu 1991. godine, navodno da zaštititi svoje granice,

1 međunarodne granice sa Austrijom, a zapravo da spreči nezavisnost. Ali, posle
2 nedelju dana borbi, dakle, posle nedelju dana borbi, oni su se povukli i nisu se
3 više nikad tamo vratili. Dakle, takva je bila situacija sa Slovenijom u trenutku
4 kraja juna 1991. godine. Tako da u decembru je Slovenija već *de facto* bila 6
5 meseci nezavisna, što nije bio slučaj u Hrvatskoj gde je JNA vodila teške borbe,
6 teške borbe.

7 P: Da li bi se moglo ukratko reći da Slovenija nije predstavljala iste
8 teške, komplicirane probleme kao Hrvatska i naravno, Bosna i Hercegovina u
9 smislu stanovništva, nacionalnosti koje su tamo živjele, to ni izdaleka nije
10 bilo tako komplicirano i tako složeno kao druge republike?

11 O: Da. Apsolutno. Tamo živi više od 90% Slovenaca, možda čak više od
12 95%. Postoji tamo i nešto Hrvata i nešto Talijana, naravno u nekim dijelovima
13 Slovenije koji su nekoć bili pod kontrolom Italije. Ali da, Vi imate pravo. U
14 etničkom smislu, Slovenija je država Slovenaca.

15 P: Problem Slovenske nezavisnosti više se sastojao u tome da je to bio
16 zapravo početak postupka raspada o kojem govori Badinterova komisija.

17 O: Da, to je dio problema. No, druga važna stvar u vezi sa Slovenijom
18 jest bogatstvo te republike. Slovenija sa svojim stanovništvom je u predratno
19 vrijeme predstavljala 8% cjelokupnog stanovništva Socijalističke Federativne
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Republike Jugoslavije, a sa tih 8% stanovništva oni su proizvodili otprilike
2 jednu četvrtinu bruto nacionalnog dohotka države. Dakle, u ekonomskom smislu
3 Slovenija je bila vrlo važna, ali etnički ona nije bila tako komplicirana.

4 P: Kada se promatra razvoj situacije krajem 1991. i početkom 1992.
5 godine sa stajališta Srba, bez obzira da li su oni u Hrvatskoj, Bosni i
6 Hercegovini ili Srbiji, Slovenija i Hrvatska za njih se činilo da one prilično
7 brzo i prilično odlučno se kreću prema neovisnosti i priznanju. Da li mislite da
8 se to može reći?

9 O: Da.

10 P: Krajem 1991. godine bilo je već jasno da gospodin Izetbegović i Bosna
11 i Hercegovina i ljudi koji su s njim radili, također na umu imaju neovisnost za
12 Bosnu i Hercegovinu.

13 O: I Makedonija, i Bosna i Hercegovina također, su objavile svoju
14 neovisnost prije kraja 1991. godine.

15 P: Dakle, sa stajališta bosanskih Srba mnogo toga je bilo jasno kako će
16 se stvari razviti. Je li tako? Ili bi možda mogao biti konkretniji, oni su
17 očigledno u tom trenutku već osjećali probleme da se u bližoj budućnosti neće
18 moći oduprijeti tim tendencijama?

19 O: Da. Mislim da je to razumna pretpostavka. Vjerovati da četiri
20 republike će sve jednoga dana postati neovisne. I vidimo da je do priznanja
21 došlo, da je bilo jasno da će Slovenija i Hrvatska biti prve, a da će druge
22 krenuti tim putem nakon toga.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: Točno je također i to da je to vrlo konkretno predstavljalo nešto što
2 bosanski Srbi nisu htjeli da se dogodi?

3 O: Pa, mi znamo da su se oni tome vrlo odlučno i vrlo žestoko
4 suprotstavljali.

5 P: Vi ste rekli da je Nizozemska bila na mjestu predsjedavatelja u
6 Europskoj zajednici u drugoj polovici 1991. godine?

7 O: Da.

8 P: Nakon toga je od 1. januara predsjedavanje preuzeo Portugal?

9 O: Da.

10 P: I nakon toga se u sve uključio gospodin Cutileiro, na način koji ste
11 Vi opisali.

12 O: Točno.

13 Oprostite, gospodine Stewart, ali vidim da je ime gospodina Cutileira
14 krivo napisano na monitoru. Tu nema slova "H".

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Transkript se pročišćuje na kraju
16 zasjedanja i stvari se ispravljaju.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Ja mislim da je gospodin Cutilheiro
18 čovjek kojem najčešće pogrešno pišu ime.

1 P: Dakle, taj gospodin iz Portugala, odnosno gospodin Cutilheiro,
2 konkretno u odnosu na Bosnu i Hercegovinu kao što ste i opisali, je preuzeo
3 svoju ulogu. I od samog početka tog procesa Cutilheiro, ako ga tako mogu
4 nazvati, u tome su sudjelovali i bosanski Srbi i njima se taj proces nije sviđao
5 ali su zbog praktičnih razloga oni morali u tome sudjelovati.

6 O: Pa, to je djelomično točno. Oni nisu bili prisiljeni bilo što
7 prihvatiti kroz te pregovore. Bosna i Hercegovina, kao što smo već ranije rekli,
8 trebala je postati neovisna priznata država, članica međunarodne zajednice.
9 Dakle, nije to bio rezultat pregovora nego je to bila odluka međunarodne
10 zajednice. Na koncu konca, treba doći do glasanja da bi netko postao članica
11 Ujedinjenih naroda, to nije nešto što se automatski događa.

12 Takva je bila situacija i oni su shvaćali da će se to po svoj prilici
13 dogoditi. Ali, ono što su oni htjeli je bilo da imaju vlastitu državu, odnosno
14 vlastiti entitet u okviru svega toga. I oni su to jasno kazali i prije nego što
15 je Bosna bila priznata, o čemu smo govorili već prije nekoliko dana. Već u
16 novembru, decembru 1991. i u januaru 1992. Oni su poduzeli korake da uspostave
17 ono što su oni vidjeli kao Republiku Srpsku. Oni su proglasili njezino
18 postojanje u januaru, a nakon toga objavili i ustav u februaru. No, oni su
19 shvaćali da će sve to biti u okviru nečega za što su se nadali da će biti

1 fikcionalna bosanska država, odnosno samo nominalno država koja će biti vrlo
2 slaba i koja neće utjecati na njihove interese.

3 P: Mislim da se u svjetlu Vašeg odgovora možemo složiti da je kontekst
4 bio takav da su prave snage stvari tjerale u tom smjeru.

5 O: Da.

6 P: Sastanci i diskusije, koje su se odvijale u okviru ovog Cutilheirovog
7 procesa, dovele su do dva sporazuma. Prvo *Lisabonskog*, a nakon toga *Sarajevskog*
8 *sporazuma*.

9 O: Da. Njih se u to vrijeme katkada nazivalo i *Londonskim sporazumima*
10 jer su se katkada sastajali i u Londonu kako bi olakšali stvari lordu
11 Carringtonu.

12 P: Proces je bio trajni, ali dva ključna dokumenta koja su iz toga
13 uslijedila bila su *Lisabonski* i *Sarajevski sporazum*.

14 O: Pa, kada biste pitali Cutilheira ili lorda Carringtona, oni bi te
15 sporazume nazvali *Londonskim sporazumima*.

16 P: Pa dobro je znati što bi oni rekli kada bi bili ovdje.

O: Pa, u principu točno ste rekli da je to bio jedan kontinuirani proces i da su iz tog procesa uslijedila dva sporazuma.

P: Mi to nazivao *Sarajevskim* i *Lisabonskim sporazumima* i tekstovi tih sporazuma se već nalaze u spisu ovog predmeta kao dokazi i bilo bi možda dobro kada bi se gospodinu ambasadoru predočilo oba dokumenta, D5 i D6.

O: Mislim da imam jednu kopiju koju sam već ranije dobio.

P: Gospodine Okun, to je u redu.

O: Ono što ja imam nosi broj 02093996, 15-XI-00. Ova brojka 11 je upisana rimskim brojkama. Na prvoj stranici piše: "Uz pozdrave, Cutilheiro." Očigledno je to ambasador Cutilheiro nekome dostavio. Da, to je upravo ovo što i ja imam.

P: Zahvaljujem, gospodine Okun. Kao što se često u ovom predmetu događa, D5 i D6 su poredani kronološki. Prvo je *Lisabonski sporazum* i on je donesen 27. februara 1992. ili otprilike tog datuma.

O: Pa, ja nisam u tome izravno sudjelovao. To je moralo biti negdje krajem februara, početkom marta.

P: A *Sarajevski sporazum*, odnosno D5, je donesen 18. marta 1992.

O: Da. To je bilo u razdoblju februar i mart.

P: Ako pogledamo ovaj dokument označen sa D6, opća načela, ja neću prolaziti kroz cijeli tekst, ali tu se govori o neovisnosti Bosne i Hercegovine

1 koja bi bila neovisna država i sastojala se od tri konstitutivne jedinice.

2 Pod 3. točkom se kaže: "Narodi, Muslimani, Hrvati i Srbi ostvarivat će
3 svoja suverena prava kroz Republiku Bosnu i Hercegovinu." I nakon toga se iznose
4 ustavna načela od kojih bi se mnoga mogla smatrati potpuno neupitnima. Mislim da
5 nije potrebno se njima podrobnije se baviti.

6 I onda pod točkom D se govori o konstitutivnim jedinicama. Pod brojem 1, u
7 Bosni i Hercegovini postojat će tri konstitutivne jedinice koje će imati
8 teritorij predviđen u dijelu E niže u tekstu. I to je ono što bih ja htio sada
9 pogledati, gospodine Okun, to je dio E, definicija konstitutivnih jedinica.
10 Teritorij konstitutivnih jedinica definirat će se na temelju popisa stanovništva
11 iz 1971., 1981. ili 1991. i na temelju već postojećih zajednica, a izvršit će se
12 samo manje promjene koje će biti jasno opravdane na taj način da su zajednice
13 gdje je jedna nacija očigledno u većini, povezane u odgovarajuću konstitutivnu
14 jedinicu. A tu onda postoji još nekoliko dodatnih dijelova. Traži se i pomoć
15 arbitracione komisije, pretpostavljam da je to bila komisija gospodina
16 Badintera?

17 O: Da.

1 O: I onda se kaže da će Sarajevo biti glavni grad. I kao što ste Vi
2 potvrdili, to je bio jedan trajni proces. Sada možemo preći na *Sarajevski*
3 *sporazum*, koji je uslijedio nekoliko tjedana kasnije. To je, naravno, pročišćen
4 tekst, što je i za očekivati. Mnoge praznine u tekstu su ovdje popunjene i u tom
5 *Sarajevskom sporazumu*, preskočit ću A, B i C, i ako pogledamo točku D1,
6 konstitutivne jedinice, u Bosni i Hercegovini uspostaviti će se konstitutivne
7 jedinice koje se definiraju pod točkom E niže u tekstu, i tu stoji sljedeće:
8 "Radna grupa bit će uspostavljena kako bi se definirao teritorij konstitutivnih
9 jedinica na temelju nacionalnih principa i uzimajući u obzir ekonomske,
10 zemljopisne i druge kriterije. Karta temeljena na nacionalnoj, apsolutnoj ili
11 relativnoj većini u svakoj općini, predstavljat će temelj za rad radne grupe i
12 tu će moći doći do određenih izmjena koje će biti opravdane gore navedenim
13 kriterijima."

14 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da nema original teksta.

15 G. STEWART: [simultani prevod]

16 P: Dakle, gospodine, ono što se ovdje kaže da će se ovdje povoditi za
17 dominantnim kriterijem, odnosno ekonomskim, zemljopisnim i drugim kriterijima, a
18 ako bude potrebno, onda će se izvršiti određene promjene u okviru glavnih
19 kriterija na temelju ovih pobranih sekundarnih kriterija.

20 O: Da, to je u principu točno. Tako to i ja čitam.

1 P: Kada kažem "narodi" ili "etničke skupine", ja pri tome mislim na tri
2 naroda koje sada već poznajemo, dakle Muslimane, Srbe i Hrvate. Da li ćemo to
3 nazivati narodima ili etničkim skupinama - to je svejedno - ali to su ključni
4 kriteriji koji su bili prihvaćeni. Je li tako?

5 O: Da, mislim da je to tačno.

6 P: I potom razvoj ovog procesa, Cutilheirovog procesa kako ga ja
7 nazivam, je zapeo. Je li tako?

8 O: Da.

9 P: I konkretno, gospodin Izetbegović se složio sa sarajevskom izjavom o
10 načelima od 18. marta, na samom kraju dokumenta stoji kako su to prihvatili vođe
11 SDA, SDS i HDZ na petom krugu razgovora o konstitutivnom uređenju. No, vrlo brzo
12 nakon toga on je povukao svoj pristanak?

13 O: Da. Tako to ja shvaćam. Ja tamo nisam bio osobno prisutan. Ono što je
14 bilo uobičajeno za vođe svih triju strana, Muslimana, Hrvata i Srba je bilo da
15 bi se oni složili s nečim, ali da je to trebalo biti potvrđeno u skupštini. To
16 smo vidjeli više puta. To je činio i doktor Karadžić, Hrvati su činili isto iako
17 ja mislim da je Boban imao veću kontrolu od ove druge dvojice. No, može se reći,
18 to je tačno, da kada se on vratio u Sarajevo, gdje god je to već bilo, gdje se
19 fizički odvijao pristanak na ovaj sporazum, činjenica je da je on povukao svoj
20 pristanak.

21 P: Vi ste upravo rekli kako su ti sporazumi morali biti potvrđeni u
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 odgovarajućim skupštinama. No, u ovom konkretnom slučaju, kada se gospodin
2 Izetbegović vratio i kada nije njegova vlastita skupština njega navela na to da
3 promijeni svoje stajalište nego je on to učinio osobno.

4 O: Da. Ja mislim da je točno zapravo jedno i drugo. Ja sam ga o tome i
5 pitao. Kao što sam već rekao, ja nisam sudjelovao na sastanku od 18-og, no ja
6 sam razgovarao nakon toga sa predsjednikom Izetbegovićem i on mi je rekao da
7 kada se vratio u Sarajevo i razgovarao sa drugim ljudima iz bosanske vlade, oni
8 su ga uvjerili da njegov pristanak nije bio mudar.

9 Pa, sad postoje i druge teorije s tim u vezi. Mi to ne znamo. Ja ne mogu
10 točno reći što se točno dogodilo. Ja sam vidio mnoge izvještaje novinara u vezi
11 s tim. Ja ne znam koliko su tu bili točni argumenti izneseni u tim tekstovima.
12 No, na primjer, postoji priča da je američki ambasador u Beogradu, ambasador
13 Zimmerman, uvjerio predsjednika Izetbegovića da povuče svoj potpis. Ja sam
14 Zimmermana o tome direktno pitao i on je rekao da u tome uopće nema istine. No,
15 ta tvrdnja, ta teza, pojavljuje se u novinarskim izvještajima, pa čak i u nekim
16 knjigama. Kao što znate, novinari katkad objavljuju i knjige.

17 No, moram reći da sve u svemu, mi u ovom trenutku ne znamo točnu istinu.
18 I Izetbegović je mrtav, i Zimmerman je mrtav. Kada bi se htjelo detaljnije s
19 time pozabaviti, valjalo bi razgovarati sa gospodinom Ganićem, sa Harisom
20 Silajdžićem, dakle, s ljudima koji su bili na čelu bosanskih Muslimana. No,
21 činjenica jest da je on promijenio mišljenje i povukao svoj pristanak.

1 P: Bez obzira na to kakvi su razlozi za to postojali, Vi ste sada tu
2 iznijeli više mogućnosti i više teorija s tim u vezi. No, Vi kažete da je
3 činjenica da je gospodin Izetbegović i njegovi kolege u SDS-u da su promijenili
4 mišljenje, i to je očigledna činjenica?

5 O: Da.

6 P: To su bosanski Srbi nužno vidjeli kao neku vrstu izdaje.

7 O: Oni sasvim sigurno nisu time bili zadovoljni.

8 P: Kao što smo se time bavili već prije nekoliko minuta, oni su otišli
9 na te pregovore u kontekstu koji im se od samog početka nije svidio. Dakle, oni
10 u principu nisu... nije im se sviđalo ništa u tom dokumentu od samog početka?

11 O: Točno.

12 P: Dakle, oni su u tom kontekstu otišli na te pregovore, da vide što
13 mogu učiniti?

14 O: Da, točno. U tom kontekstu možemo reći da su oni na nešto pristali, a
15 druga strana nije.

16 P: Dakle, oni mogu smatrati iz te pozicije da je Izetbegović dobio točno
17 ono što je i htio?

18 O: Pa, ne znam da li to možemo reći. Možete to pitati gospodina

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Krajišnika, on će to bolje znati. Oni su sigurno osjećali da su pristali na
2 određene kompromise, a da im on na to nije uzvratio kompromisom, i to svakako ne
3 u onoj mjeri koju su oni smatrali da je trebao.

4 P: Pa sigurno, da su oni imali osjećaj da je on pristao na određeni
5 kompromis, jednom kada je on taj potpis povukao, oni su se osjećali izigrani?

6 O: Da. On je povukao svoj potpis i to je tako.

7 P: Vi ste opisali Međunarodnu konferenciju o bivšoj Jugoslaviji.

8 O: Postoji kratica, nemamo bolju kraticu od ICFY što je nezgodna
9 kratica, ali to je jedina kratica s kojom raspolažemo.

10 Dakle, to je konferencija koja je započela u septembru 1992. godine.

11 P: Mislim da ste rekli u augustu, ali august i septembar – to nisu
12 velike razlike.

13 O: Ne, rekao sam septembar, jer tada je ta konferencija započela.
14 *Londonska konferencija* je bila u augustu koja je dovela do *međunarodne*
15 *konferencije*. Ali, *Londonska konferencija* je i započela i završila u augustu, a
16 ova *Međunarodna konferencija*, koja je *de facto* započela, odnosno svoje korijene

1 vuče iz *Londonske konferencije*, ona je započela u prvom tjednu septembra 1992.
2 godine i izravno se nadovezala na *Londonsku konferenciju*, koja je završila
3 krajem augusta 1992. godine.

4 P: S obzirom na povlačenje gospodina Izetbegovića iz *Sarajevskog*
5 *sporazuma*, što je uslijedilo tjedan ili dva nakon 18. marta -

6 O: Da. To se sigurno odigralo u roku od najviše dva tjedna.

7 P: Eufemistički možemo reći da je april bio vrlo aktivan mjesec?

8 O: Da. Svakako.

9 Neću se sada time baviti detaljnije. April je, kao što Vi kažete, bio
10 aktivan mjesec. 6. aprila Evropska zajednica je priznala Bosnu i Hercegovinu, a
11 dan kasnije priznanje su dale Sjedinjene Države. Dakle, to je bilo vrlo važno
12 jer nakon 6. i 7. aprila, Bosna i Hercegovina je bila priznata država od strane
13 Evropske zajednice, Sjedinjenih Država i najvećeg dijela svijeta.

14 P: Ja ne želim vrijeđati druge zemlje, no onaj dio svijeta koji je
15 doista važan je priznao državu 6. i 7. aprila?

16 O: Pa da. Ali, na primjer Kina nije priznala Bosnu i Hercegovinu u to
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vrijeme.

2 P: Dakle, od kraja marta 1992. godine, pa do *Londonske konferencije* i
3 sve do kraja augusta 1992. godine, nije bilo javnih aktivnih diplomatskih
4 pregovora.

5 O: Nije to baš sasvim tačno. Imate pravo kad kažete da su sve prethodne
6 inicijative propale jer nije postignut sporazum. No, konferencija o Jugoslaviji
7 sastala se ponovno u Briselu u maju. Ja sam bio tamo prisutan kao promatrač
8 Ujedinjenih nacija i to imate u mojim dnevnicima. Cutilheiro je ostao aktivan u
9 izrađivanju načela i bio je aktivan sve do juna. On je o tome, usput rečeno,
10 napisao i knjigu. Mislim da postoji samo na portugalskom jeziku. Ja sam je
11 pročitao. Ona nosi naslov "Život i smrt drugih". Ja mislim da ju možete
12 nabaviti, trebali biste je nabaviti jer je to prikaz tog razdoblja koji je
13 napisao Cutilheiro.

14 Dakle, *Konferencija o Jugoslaviji*, iako je zamjerala i ako tačno kažete
15 da je išla ka svojoj propasti, što je metaforički rečeno da nije uspjela, se
16 ipak nastavila. I došla je u jedan vrlo krizni trenutak u julu, jer u julu je
17 britanski ambasador pri Ujedinjenim narodima, mogao bih reći jednostrano, naveo
18 Savjet bezbjednosti Ujedinjenih naroda da poduzme određene korake što je
19 razbjesnilo glavnog tajnika, generalnog tajnika, gospodina Butros Butros-Ghalia,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koji je otvoreno bio izrazito uzrujan zbog toga što je učinio britanski
2 ambasador. Tako da ono što se moglo smatrati konferencijom koja više nije
3 donosila nikakve rezultate, možemo ovdje vidjeti veliku frustraciju. U mjesecu
4 julu, Sarajevo je već tri mjeseca bilo granatirano. Vidjeli smo vlastitim očima
5 kako se grad uništava. Dakle, to je bilo vrlo emotivno razdoblje i zbog toga taj
6 sukob između britanskog ambasadora pri Ujedinjenim narodima i generalnog tajnika
7 Ujedinjenih naroda, to je navelo britansku vladu da počne razmišljati o tome da
8 ponovno sazove konferenciju i da je vrati na pravi kolosijek i to je dovelo do
9 *Londonske konferencije* u augustu.

10 P: Vi ste bili u Briselu kao promatrač u maju 1992. godine. Tko su bili
11 glavni igrači na tom sastanku, dakle u Briselu?

12 O: Pa uobičajeni igrači, uobičajene osobe.

13 P: Koji?

14 O: Pa, možete to pročitati to u mojim bilješkama. Ne mogu Vam to sada
15 napamet reći. Sva imena su u dnevniku, ali mogu ga konzultirati ako hoćete.

16 P: Ne, ne trebamo sada na to gubiti vrijeme.

17 O: Ja želim surađivati, ali bilo je 50, 60 ljudi za stolom i nakon 12
18 godina zaista se ne mogu sjetiti svakog pojedinca. Ono što znam je da su glavni
19 ljudi bili prisutni.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne želim da steknete dojam, gospodine
21 Okun, da itko u ovoj sudnici misli da ne surađujete sa stranama koje Vas
22 ispituju.

1 G. STEWART: [simultani prevod]

2 P: U pravu ste kada kažete, odnosno Vi ste mene ispravili kad sam rekao
3 da nisu bili otvoreni politički pregovori. Naravno, to nije bila tajna. Je li
4 tako?

5 O: Ne, nije bila tajna. A i Vi ste u pravu, gospodine Stewart. Čitav
6 proces nije napredovao i očito rješenje nije bilo na vidiku. To se događalo u
7 maju, junu i julu te godine.

8 P: Stvari su, dakle, poprimile drugačiji oblik u augustu 1992. godine,
9 krajem augusta i kasnije u septembru 1992. i sada da ovu dugu, isuviše dugu
10 priču skratimo, na kraju su pregovori rezultirali u donošenju Vance-Owenovog
11 plana u januaru 1993. Vi ste ranije izjavili da je konačni rezultat bio taj, da
12 je u proljeće 1993. godine došlo do potpunog prihvatanja Vance-Owenovog plana od
13 strane bosanskih Hrvata. Taj plan je zapravo počeo, odnosno njegova izrada, u
14 Ženevi, zar ne?

15 O: Da.

16 P: Oni su, dakle, bili prvi. A zatim muslimanska strana, odnosno
17 bosanska vlada, je Plan prihvatila u martu 1993. Govoreći o Muslimanima, odnosno
18 bosanskoj vladi, Vi ste rekli da su oni imali određene rezerve, ali da one nisu
19 bile nepremostive, nisu bile isuviše otežavajuće. O čemu se radilo?

20 O: Ne mogu se sada sjetiti. Ne znam napamet. Oni su to napismeno
21 iznijeli tako da je to negdje dostupno.

22 P: To su bile formalne rezerve?

23 O: Mislim da je Izetbegović to nazivao uvjetima, što je dakle bilo

24

25

26

27

28

29

30

1 manje-više isto. Ali, u svakom slučaju, nije se radilo o onome što bismo mi u
2 Sjedinjenim Državama nazvali "amandmani ubojice". Dakle, nisu to bile
3 nepremostive rezerve, nepremostivi amandmani.

4 U svakom slučaju, nisu ugrožavali prihvaćanje sporazuma. Radilo se o
5 uvjetima, dakle, ako se ostvari ovo, moći će se ostvariti ono itd. Oni su to
6 naveli nakon što je on stavio svoj potpis na to, pa Sud to može i pogledati jer
7 postoji u pismenom obliku.

8 P: Dobro, Vi ste o tome već govorili. Dakle, nije potrebno, radi se o
9 rezervama koje su bile više kvalifikacijske prirode, a ne suprotstavljanje.

10 Što se tiče bosanskih Srba, rekli ste ranije u svom iskazu da do aprila
11 1993. godine oni su bili jedina strana koja to nije prihvatila i da ste Vi u tom
12 smislu ulagali velike napore, ne samo Vi, na primjer, i grčka vlada koja je
13 sazvala konferenciju. Rekli ste da je doktor Karadžić to potpisao za bosanske
14 Srbe pod uvjetom da Skupština to odobri, što je konzistentno sa onim što ste Vi
15 malo prije opisali. To nije bilo neuobičajeno.

16 O: Da, tako je. On je to potpisao 2. maja 1993. u Ateni. On je potpisao
17 dokument sa oklijevanjem, i to nije tajna. Ja sam to opisao u svojim zapisima, u
18 svojem dnevniku. I rekao sam, također, i to sam zapisao, da su gospodin
19 Krajišnik i gospodin Koljević izgledali kao da će se sada rasplakati, nakon što
20 je ovaj to potpisao. Doktor Karadžić je bio izuzetno deprimiran. Prema tome,
21 nije bilo nikakve sumnje u pogledu toga da su oni to učinili s velikim
22 oklijevanjem.

23 P: Doktor Karadžić nije stalno bio prisutan na svakom pojedinom
24 sastanku. Ali dobro, iz praktičnih razloga možemo utvrditi da je on bio prisutan

1 na velikoj većini tih sastanaka pa se može smatrati stalnim prisutnim, odnosno,
2 stalnim sudionikom.

3 O: Da, on je bio i ja bih ga opisao kao glavnog sugovornika na strani
4 bosanskih Srba.

5 P: Tokom čitavog tog perioda, dakle u ljeto 1992. otkad je Cutilheirov
6 plan lagano počeo propadati, pa zatim do augusta kada dolazi do jednog ponovnog
7 zamaha pregovora, doktor Karadžić je tokom cijelog tog vremena ostao aktivan.

8 O: Da. Da. Rekao bih da jeste. No, pregovori su, kao što sam naznačio,
9 bili sve manje učestali i usprkos naporima približili su se kraju. Međutim,
10 možemo reći, možemo se složiti da je on bio aktivan i angažiran manje-više tokom
11 cijelog tog perioda.

12 P: Naravno, gospodin Okun, Vi se ne možete sjetiti svih prisutnih i
13 njihovog sudjelovanja. To bi jednostavno bilo nemoguće. Međutim, da li se možete
14 sjetiti da je gospodin Krajišnik sudjelovao u ovom obnovljenom, da ga tako
15 nazovem, procesu od augusta 1992. sve do donošenja Vance-Owenovog plana?

16 O: Da. Što se tiče broja sastanaka, mi bi se obično sastajali sa samim
17 vrhom rukovodstva bosanskih Srba. Prvo mjesto bi bilo sa doktorom Karadžićem.
18 Koljevića smo viđali vjerojatno jednaki broj puta, možda čak i više nego
19 Krajišnika. No, moram napomenuti da su i Karadžić i Koljević govorili izvrstan
20 engleski jezik, što je bio važan faktor naravno. Ali, ono što je još izražajnije
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je da je na najvažnijim sastancima, nakon januara 1993., nakon što je Plan
2 iznesen na stol i nakon što su sve preliminarne pripreme bile gotove, nakon
3 toga, na najvažnijim sastancima gospodin Krajišnik je bio prisutan, a ne
4 Koljević. I kao što sam već napomenuo, da kada je predsjednik Milošević pozvao
5 gospodina Vancea u aprilu iz Beograda u New York, kako bi mu rekao da bismo
6 trebali održati još jedan krug pregovora, da su sada u svemu angažirani i Grci,
7 i da li bi on mogao doći zajedno sa lordom Owenom itd. - imate taj razgovor u
8 mojim bilješkama - on je rekao: "Ja sam razgovarao sa Karadžićem i Krajišnikom i
9 oni su spremni učiniti sljedeće...".

10 Dakle, nema sumnje kada je u pitanju važnost ove trojice, pogotovo
11 Karadžić i Krajišnik u paru.

12 P: Da se vratimo na trenutak. Sastanak u decembru 1991. godine, u tom
13 trenutku stvari su u jednoj drugoj fazi i gospodin Krajišnik se nije uopće
14 pojavljivao u toj fazi, zar ne?

15 O: Da. tako je. Nije ni Koljević. U decembru 1991. godine nije bilo
16 borbi u Bosni. U Bosni je vladao mir u to doba. Jedine borbe su se vodile u
17 Hrvatskoj, da ih tako nazovem - formalne borbe. Bilo je i drugih borbi. Ali,
18 uglavnom, formalno govoreći, jedine borbe su se u to doba 1991. vodile u
19 Hrvatskoj. To je decembar, 2. decembar 1991. godine. Predsjednik Milošević je
20 rekao sekretaru Vanceu i meni, kao odgovor na naše pitanje u vezi Bosne: "Vi
21 morate razgovarati sa bosanskim Srbima, odnosno njihovim liderima, pa počnite sa
22 doktorom Karadžićem." I tako smo mi toga dana i otišli u posjetu Karadžiću i taj
23 sastanak je zapisan u dnevniku.

1 P: Iz Vaših bilješki proizlazi da je gospodin Krajišnik bio prisutan na
2 sastanku 18. septembra 1992. To naime pokazuje Vaš dnevnik. Nakon toga, slijedi
3 sastanak idućeg dana, 19. septembra, ali možemo se složiti da se radi zapravo o
4 jednom sastanku koji se prelio na drugi dan, 18. i 19. septembra. Je li tako?

5 O: Pa ne, ja se ne bi složio. To nije ispravan zaključak. Bolje je
6 pogledati koja je tema sastanka bila, gospodine Stewart. Možda je riječ o istim
7 temama, istom sastanku, možda ćete i dalje ostati pri ideji da to smatrate
8 jednim sastankom, ali stvari doista ovise o tome o čemu se razgovaralo. Ako smo
9 jednog dana razgovarali o situaciji u Sarajevu, a onda sljedećeg dana o recimo
10 problemu etničkog čišćenja u Zvorniku, onda bi ja to smatrao različitim
11 sastancima. Dakle, da je riječ o dva sastanka, a ne o jednom. Prema tome, tema
12 sastanka je ta koja određuje to hoće li se raditi o jednom ili o dva sastanka, a
13 ne kronologija.

14 P: Dobro, možemo pogledati Vaše bilješke i zaključiti o čemu se radilo.

15 O: Nije to toliko važno. Treba pogledati sadržaj sastanka i vidjeti o
16 čemu smo zapravo govorili.

17 P: Dobro, u svakom slučaju, gospodin Krajišnik je bio i 18. i 19.
18 septembra. Ti sastanci su održani u Ženevi, odnosno taj sastanak što god to da
19 je. Da li je točno da ste Vi tada po prvi put vidjeli gospodina Krajišnika, da
20 ste se tada s njim upoznali? Da li to odgovara Vašem sjećanju?

1 O: Pa, nisam baš siguran. Ja sam bio u Sarajevu u oktobru 1991. kada su
2 bosanski Srbi fizički napustili Skupštinu. Vidio sam neke ljude koji su se ondje
3 kretali, u blizini, i moguće je da smo se i tom prilikom upoznali. Ne vjerujem
4 da je to toliko relevantno. U svakom slučaju, taj put nismo razmjenjivali
5 mišljenja.

6 P: Dobro, nećemo se oko toga sporiti. Vi ste tada bili u Sarajevu?

7 O: Da, ali bilješke će pokazati na kojim je sastancima gospodin
8 Krajišnik bio prisutan. I vidjet ćete kada se po prvi put spominje.

9 P: Da, svakako. Međutim ovo se odnosi, ove bilješke se odnose na te
10 sastanke. Prvi put 18., zatim 19. i sljedeći put 25. novembra 1992.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Bolje da možda sada interveniram nego
13 kasnije. Ako pogledate bilješke od 5. marta 1992., vidimo da je sastanak sa
14 Karadžićem, Krajišnikom i Plavšićevom.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, hvala Vam. Ako je tomu tako onda smo
16 to riješili.

17 P: Sve ovo što sam sada rekao, iznio pred Vas, gospodine Okun, bi
18 odgovaralo. Dakle, ako je bio jedan sastanak 5. marta na kojem ste obojica bili
19 prisutni, onda bi to bio prvi put da ste se sastali sa gospodinom Krajišnikom.
20 Naravno, osim ako se niste sastali u Sarajevu u oktobru 1991., ako to
21 isključimo.

O: Da. Imamo zapis za 5. marta. Evo, to je sad ispred mene. Na stranici 104, Sarajevo. Broj stranice dnevnika koju je označio Sud je R0163755. Brojku ćete naći na lijevoj strani dokumenta. Sastanku prisustvuju Karadžić i Krajišnik. Koljevića nema, ali sastanku je također prisustvovala i Biljana Plavšić. Dakle, ovo sastanak s njih troje.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Okun, dozvolite da Vas prekinem.

SVEDOK: [simultani prevod] Dakle, u martu je zapravo došlo do prvog sastanka.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi možda ne znate ono što ovo Vijeće zna, a što svakako i zna gospodin Stewart, a to je da je on ograničen s vremenom. Tako da je njemu u interesu da sazna što je moguće više o tom sastanku. Ako je njemu to u interesu, on će Vam o tome postaviti pitanja.

G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

P: Gospodine Okun, sljedeći put Vi vidite Krajišnika 3. januara - odnosno oprostite - 4. januara, dakle to je prvi sljedeći put nakon septembra. 4. januar 1993. godine, tada ste naime po prvi put uspjeli predložiti, prezentirati plan koji se onda potpisivao tokom sljedećih dva ili tri mjeseca?

O: Da. Aktivnost je bila najintenzivnija u tom periodu i imali smo seriju sastanaka na najvišem nivou plenarne sjednice. To je sve bilo dio mirovnog procesa u kojem su sudjelovali Milošević, Čosić, Tuđman i nakon januara, dakle, čitava situacija se diže na najvišu moguću razinu i tu vidimo da je gospodin Krajišnik manje-više stalni sudionik tih sastanaka. Dakle, na najvišoj razini.

P: Vi ste ranije rekli tokom svog svjedočenja, da kada ste se prvi put

1 upoznali sa gospodinom Krajišnikom, da Vam je bio poznat po čuvenju, da ste bili
2 čuli za njega i njegovu reputaciju. Mislim na Vas i gospodina Vancea. Dakle, čak
3 i prije nego što ste se doista s njim upoznali. Znali ste da je važan lider
4 bosanskih Srba. Što ste točno znali? Da Vas pitam zapravo na sljedeći način. Ako
5 uzmemo da ste ga prvi put vidjeli u martu 1992., što ste tada znali o gospodinu
6 Krajišniku i njegovoj reputaciji?

7 O: Pa da je on lider bosanskih Srba. Da je bio njihov lider u Skupštini
8 BiH, da je Sarajevo njegov rodni grad, da ga je Sarajevo osobito zanimalo, da je
9 imao određenu težinu i da je bio važna figura. To smo znali.

10 P: Da li su Vas u tom smislu Vaši suradnici "brifirali"? Da li ste
11 dobili od njih neke informacije? Da li ste znali i za druge relevantne ljude?

12 O: Pa, Karadžić jeste razgovarao sa mojim kolegama i drugi su govorili o
13 njemu. Stvar je bila prilično otvorena.

14 P: Da, ali da li su Vaši ljudi Vama išta rekli, Vama i Cyrusu Vanceu?

15 O: Pa, ne. Ne sjećam se točno. Naravno da smo razgovarali sa lordom
16 Carringtonom o ljudima koje je on poznao i naravno, saslušali smo njegova
17 gledišta. Informacije su bile vrlo vrijedne. Mi smo razgovarali i sa Cutileirom,
18 ali to nisu bili formalni brifinzi, da ih tako nazovem.

19 P: Gospodin Cutileiro, da li Vas je ono brifirao na neformalni način o
20 tome?

1 O: Ne, ne sjećam se i zapravo ne razumijem na koji način, u kojem
2 značenju koristite riječ "*briefing*"?

3 P: Pa, Vi ste ju zapravo spomenuli. Bolje da se ne služimo tom riječi.
4 Ona je isuviše formalna. Kažete da ste razgovarali, diskutirali o tim ljudima sa
5 lordom Carringtonom, budući da se on s njima upoznao. Mene zanima, da li ste od
6 njega išta čuli o gospodinu Krajišniku?

7 O: Ne sjećam se.

8 P: Dakle, osim onoga što ste maločas rekli Vijeću, o tome što ste znali
9 o Krajišniku prije no što ste ga upoznali, da li je bilo još nešto što Vam je
10 bilo poznato? Kakav je bio njegov položaj, njegov stil itd.?

11 O: Pa, znamo kakav je bio njegov položaj, kakve su bile njegove
12 pozicije, njegova gledišta. To su stvari koje su bile opće poznate. Kao što
13 znam, na primjer, da ste Vi zastupnik Obrane. I Vi znate tko sam ja. Nije bilo
14 teško saznati da je on bio predsjednik Skupštine bosanskih Srba i ja sam već
15 rekao kakav je bio njegov službeni stav. To nije bila tajna, gospodine Stewart.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo trenutak. Bojim se da je možda
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 došlo do nesporazuma, a i ja pokušavam shvatiti stvari. Ako sam dobro shvatio
2 pitanje gospodina Stewarta, on je htio znati jeste li dobili kakve informacije u
3 vezi gospodina Krajišnika? U smislu da je on bio osoba koja je ili pouzdana kao
4 pregovarač, konzistentna ili je često mijenjala mišljenje, u tom smislu.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Da, tako je. Hvala, gospodine
6 predsjedavajući. To sam mislio kad sam rekao da li Vam je bio poznat njegov stil.

7 P: Dakle, sve što ima veze sa njegovim političkim pristupom, njegova
8 ličnost, u tom smislu.

9 O: Pa znali smo da se on vrlo čvrsto zalagao za poziciju bosanskih Srba.
10 Ja ne bih išao van toga, ne bih htio to karakterizirati na pretjerani način. Ja
11 znam da je on bio taj koji je potpisao onaj dokument u vezi sa JNA, zatražio
12 pomoć od JNA u obrani srpskog naroda, što je zapravo značilo čišćenje drugih
13 naroda. Dakle, sve smo to znali. Riječ je ponovo o jednom javnom aktu i svi smo
14 znali o čemu se radi u decembru. Znali smo kakvi su bili njegovi postupci, ali
15 ne bih htio ovdje sada ići van ovoga ili pogrešno karakterizirati ono što smo mi
16 znali o gospodinu Krajišniku u martu 1992. godine. Naravno, bolje smo ga
17 upoznali nakon što smo sjedili s njim za stolom.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, jesmo li možda došli do
19 vremena za pauzu?

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, jesmo. Ako i Vama odgovara ovaj
21 trenutak. U tom slučaju prekidamo raspravu do 10 minuta do 1.

1 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molimo ustanite.

2 ... Početak pauze u 12.25h

3 ... Sjednica nastavljena u 12.53h

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Izvolite sesti.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, možete nastaviti.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

7 P: Gospodine Okun, Vi ste govorili o relativnim ulogama doktora

8 Karadžića, gospodina Krajišnika i gospodina Koljevića i kako je gospodin

9 Koljević igrao sve manju i manju ulogu kako je vreme proticalo. Možda je ovo

10 jedna gruba analiza, ali da se može reći da kako je opadala uloga gospodina

11 Koljevića, jednako proporcionalno tome je rasla uloga gospodina Krajišnika?

12 O: Pa, ja ne bih rekao da se to može baš tako grafički prikazati, jer

13 sva trojica su recimo bila prisutna u Atini u maju 1993. godine kad je Karadžić

14 potpisao onaj konačni dokument. Sva trojica su bila tamo. Bilo je nekih veoma

15 važnih, ključnih sastanaka od vrhunskog značaja koje smo održali gde su naši

16 partneri bili gospodin Krajišnik i gospodin Karadžić, a gospodin Koljević nije

17 bio prisutan. To se odnosi na aprilske sastanke sa gospodinom Miloševićem.

18 Dakle, kraj aprila 1993.

19 P: Vi ste već opisali kako su gospodin Krajišnik i doktor Karadžić imali

20 dosta različite prirode. Da počnemo od toga. Tako ste rekli, zar ne?

21 O: Tako je.

22 P: Da li bi se moglo reći da ste u slučaju gospodina Krajišnika, da od

23 njega niste nikad čuli neko trabunjanje, ako to mogu tako da nazovem, jer to je

24 reč koju ste upotreбили opisujući doktora Karadžića?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne. Od njega to nisam nikad čuo.

2 P: Da li biste rekli da je on u mentalnom smislu bio bolje organizovan i
3 konkretniji od doktora Karadžića?

4 O: Pa, doktor Karadžić je bio veoma inteligentan čovek. Kada je on
5 iznosio neki stav, on je to radio temeljno. Ali, često bi se njegove emocije
6 umešale u njegovo izlaganje. A to nije bilo tako sa gospodinom Krajišnikom.
7 Gospodin Krajišnik je uvek bio priseban, držao se ozbiljno. Ali ja ne želim ovim
8 da kažem da mi nismo ozbiljno shvatali doktora Karadžića. Jesmo. Jednostavno,
9 njegov način izlaganja, izražavanja, je bio daleko emotivniji nego u slučaju
10 gospodina Krajišnika ili recimo gospodina Koljevića. Svako ima svoj stil.

11 P: Je li gospodin Krajišnik tokom Vaših diskusija o ustavnim, pravnim
12 ili proceduralnim pitanjima pokazivao adekvatan stav?

13 O: Pa, ja ne bih to rekao "pitanja", kao što ste Vi to nazvali, bar ne u
14 smislu detalja. On nije bio cepidlaka, ali je bio naravno zainteresovan
15 prikladno za ustavne principe, recimo Vance-Owenovog plana koji su bili veoma
16 važni za bosanske Srbe. O tome se detaljno diskutovalo i oni se njemu nisu
17 dopali i on je jasno to izrazio. Ja ne bih to nazvao samo jednom površnom
18 tačkom, u smislu u kom ste Vi to opisali. To je bila jedna ključna komponenta
19 plana, prema tome neslaganje oko ustavnih principa, recimo kad se radilo o
20 glasanju o konsenzusu, i tako dalje, da li će bosanski Srbi imati mogućnost
21 ulaganja veta na sve što se događalo u Skupštini - da, on je imao jedan vrlo
22 čvrst, jasan stav, ali to je bio jedan principijelan stav, a to nije bila samo
23 taktika za

24
25
26
27
28
29
30

1 vođenje pregovora.

2 P: Kako ste se vi približavali finaliziranju Vance-Owenovog plana,
3 postajalo je očigledno da će taj plan morati da se iznese pred Skupštinu
4 bosanskih Srba?

5 O: Da, tako je. Oni su nama to rekli. To nije nešto što smo mi znali
6 sami od sebe. Jednostavno su nas oni o tome obavestili. Ja moram reći da smo mi
7 smatrali da to što će se to izneti pred Skupštinu je znak da će se taj plan na
8 kraju odbaciti, jer smo mi znali kakav je stav Skupštine bosanskih Srba sa
9 prethodnih sastanaka, što znači da smo u maju 1993. godine mi već znali kakav je
10 bio stav Skupštine bosanskih Srba. Tako da kada je doktor Karadžić rekao da
11 njegov potpis je uslovljen prihvatanjem ili ratifikacijom od strane Skupštine
12 bosanskih Srba, bilo je prilično logično zaključiti da će oni to odbiti. I ja
13 sam to tako naveo i u mom dnevniku. Ako želite, ja ću Vam to i pokazati, tu
14 svoju zabelešku, koja pokazuje da sam ja već u to vreme očekivao da će to biti
15 odbijeno i tako sam i zapisao u svoj dnevnik. Hoćete li da Vam to pošaljem?

16 P: Mislim da nije potrebno. Hvala Vam, gospodine Okun.

17 O: Da, i jedini razlog što ja to spominjem je to što ja tamo u svojim
18 beleškama ne kažem "ja očekujem da će se ovaj plan odbaciti", već sam ja u tu
19 belešku uneo jedan citat iz poezije koji izražava odmah to. Tako da, ukoliko
20 biste Vi pogledali tu zabelešku, možda Vama to ne bi bilo odmah jasno, a ja znam
21 šta sam ja pod tim podrazumevao.

22 P: Da li Vi želite da kažete da je to onaj citat o tome kako dolazi zima
23 i tako dalje?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne.

2 P: Ili ste uzeli neki drugi citat iz poezije?

3 O: Ja sam citirao nešto o trijumfu. Da bi sudijama bilo jasno, to je bio
4 citat pesnika Butlera Yeatsa, i u tom citatu se kaže da svom prijatelju
5 naznačujem da od ovoga neće biti ništa. I time sam hteo da kažem da će gospodin
6 Karadžić to izneti Skupštini bosanskih Srba, čiji je predsednik bio gospodin
7 Krajišnik, i da iz svega toga neće biti ništa. Da neće ispasti ništa. I ja to
8 spominjem zato što je nama na tom sastanku bilo jasno šta je značilo to
9 iznošenje tog plana pred Skupštinu. Mi smo znali da će to tamo biti odbijeno.

10 P: Da. Mislim da sad kad ste nam citirali ovaj deo iz pesme, da nam je
11 jasno onda gospodine Okun, na koji se to deo u Vašim beleškama odnosi. Dakle, ta
12 ratifikacija u Skupštini, to je bila jedna uobičajena, očekivana procedura, zar
13 ne?

14 O: Ne, zapravo - da. To nas uopšte nije čudilo.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li su doktor Karadžić ili gospodin Krajišnik rekli nešto o tome da
2 li su smatrali da će to Skupština ratifikovati ili ne?

3 O: Ja se ne sećam da li su oni eksplicitno rekli nešto o tome, a nisu ni
4 morali, zato što su i oni znali, kao i mi, da će to tamo biti odbačeno.

5 P: Ako je neko to trebao, da upotrebim taj termin, da "proda" Skupštini,
6 odnosno da uveri članove Skupštine da to prihvate, onda je to bio gospodin
7 Krajišnik, zar ne?

8 O: Pa, ja bih rekao da je on svakako bio jedna od najvažnijih ličnosti,
9 ali predsednik Milošević je takođe izašao pred poslanike i u tome se i vidi
10 značaj. A i isto tako je na sednici Skupštine nastupio i grčki premijer
11 Mitsotakis. Gospodin Krajišnik je svakako predsedavao tom sednicom.

12 P: Pa, Vi ste zapravo pogodili kad je reč o ishodu. Vi ste predvideli
13 tačno kako će se to završiti, ali što se tiče konačnih faza pregovora o Vance-
14 Owenovom planu i pitanja pristanka Skupštine bosanskih Srba, zar nije bilo od
15 velike koristi da gospodin Krajišnik učestvuje u tim sastancima u krajnjoj fazi?

16 O: Da, tako je.

17 P: I to je bilo od velike vrednosti za razliku od prethodnih faza
18 diskusija tokom poslednjih meseci 1992. godine, kada on nije bio na sastancima?

19 O: Pa, to je delimično tačno. U samom početku on nije bio na sastancima,
20 ali je učestvovao na veoma važan način u periodu od septembra do decembra. I to

1 je uneto u moje beleške u dnevniku, da je on često nastupao i izražavao
2 mišljenje o Sarajevu, o teritoriji sa nacionalnim sastavom i tako dalje. Dakle,
3 to je bilo jasno, a onda je od januara 1993. godine on počeo u potpunosti da
4 učestvuje, postao punopravan član. Tako da smo znali njegova gledišta, on ih je
5 izražavao i on nam je bio dobro poznat. Do maja smo ga već jako, jako dobro
6 upoznali. On je često izražavao svoja mišljenja za stolom.

7 P: Vi kažete da je on na važan način učestvovao već od septembra do
8 decembra, ali u Vašim dnevnicima se vidi da je on bio prisutan samo 18. i 19.
9 septembra.

10 O: Da, ali je iznosio veoma važne stvari. Ono što je on rekao je bilo
11 veoma važno.

12 P: Vi hoćete da kažete da ono što je on rekao 18. i 19. septembra je
13 bilo veoma važno?

14 O: Tako je.

15 P: A posle toga nije bio tamo?

16 O: Pa, mi smo znali da je on bio obavešten o celoj situaciji, jer se
17 odmah u januaru on uključio u rad kad su se sastali glavni pregovarači i kad su
18 samo glavni pregovarači bili za stolom. Dakle, mi smo znali da su njegova
19 gledišta veoma važna i da ih treba uzeti u obzir.

20 P: Jedno praktično pitanje. Koliko Vam se činilo da je gospodin
21 Krajišnik bio ograničen u svojim pokušajima da učestvuje u razgovorima zato što
22 on nije govorio engleski?

1 O: Pa, mislili smo da to njega ne ograničava na neki značajan način
2 pošto smo imali stalno prevodioca sa nama i taj prevodilac bi šaputao njemu u
3 uvo prevod na odličnom engleskom dok smo mi govorili. Isto tako i Buha. Tako da
4 je to bio jedan simultani prevod, koji je bio jednako tako dobar kao i prevod
5 koji imamo ovde sada u sudnici.

6 P: Šta ste hteli da kažete?

7 O: Pa, Buha je obično sedeo pored njega i šaputao bi mu u uvo dok je
8 gospodin, recimo Vance, govorio.

9 P: Znači, nije tamo postojao neki prevodilac zadužen samo za to?

10 O: Da. Posle januara jeste. Kad bismo se sastali, odnosno, kad smo se
11 sastali na plenarnoj sednici svi zajedno, i to je bilo u Palati nacija u sedištu
12 UN-a u Ženevi.

13 P: Da, mislim da u Vašim beleškama kasnije stoji da je tamo bio prisutan
14 prevodilac. Ali, na tom sastanku, ili sastancima 18. i 19. septembra, da li je
15 gospodin Buha prevodio?

16 O: Prevodio je ko god je bio za stolom. Buha nije uvek bio tamo, ali ko
17 god je bio prisutan za stolom je prevodio. Ali, da bih odgovorio na Vaše
18 pitanje, a Vi me ispravite ako sam ja pogrešno shvatio, Vaše pitanje jeste da li
19 je on bio dovoljno obavešten, to jest, da li je on razumeo šta se govorilo za
20 stolom? Odgovor na to pitanje, da li je on razumeo šta se govorilo za stolom je
21 - jeste. On jeste razumeo.

22 P: Da li znate da li gospodin Buha govori engleski, i to dobar engleski?

1 O: Da. Ja se jesam sretao sa njim, razgovarao sa njim na engleskom. Vi
2 ćete videti u mom dnevniku da sam ja to zabeležio i tom prilikom smo govorili
3 engleski.

4 P: Gospodine Okun, moje pitanje je zapravo bilo sledeće: da li je
5 gospodin Krajišnik bio sprečen da aktivno učestvuje u razgovorima? Zato što,
6 recimo 18. i 19. septembra 1992. godine nema nikakvih zabeleški u Vašem dnevniku
7 o tome da je on istupio, da je on nešto rekao. Ja sad naravno ne želim da
8 sugerišem da to znači da on nije reko ni jednu reč, ali pošto Vi to niste
9 zabeležili, zar to ne znači da on nije ništa značajno izjavio?

10 O: Gospodin Krajišnik je čovek koji ne govori puno. On je govorio mnogo
11 manje od veoma rečitog doktora Karadžića, a govorio je manje nego i Nikola
12 Koljević, koji je bio takođe rečit, ali malo manje rečit i malo manje emotivan
13 nego doktor Karadžić. Dakle, ta dvojica su govorila više i to je oslikano i u
14 zapisnicima, a on je bio ozbiljniji, staloženiji, dostojanstveniji i govorio je
15 manje, što je značilo da je on pažljivo birao svoje reči. Nama je to tako
16 izgledalo, da je on mislio sve ono što je reko.

17 P: U Vašem ranijem svedočenju Vi ste govorili o 6 ratnih ciljeva
18 bosanskih Srba.

19 I možemo sada ukratko da se osvrnemo na sve njih. Prvi je bio da imaju
20 svoju državu, da Republika Srpska bude njihova pravna država, da ste tu frazu Vi

1 koristili. Vi biste verovatno se složili s tim da ima jako puno, da zapravo ima
2 puno poteškoća u tome.

3 O: Postavite mi konkretno pitanje.

4 P: Pa slažete se sa tim da ceo taj koncept povlači jako puno pitanja o
5 tome šta to tačno znači, kako na međunarodnoj sceni, tako i u domaćim uslovima?

6 O: Pa, to organizaciono pitanje je jedno složeno pitanje, ali bilo nam
7 je jasno, i to su često govorili rukovodioci bosanskih Srba, da oni ne žele da
8 žive pod muslimanskom vlašću. Oni su želeli da žive pod vlašću sopstvenih ljudi.
9 Nema potrebe da ulazimo sad u detalje. Mogli ste to pročitati u njihovom ustavu,
10 dakle da je to bila suština njihovog stava. Da oni žele da imaju svoju državu,
11 sa sopstvenim zakonodavstvom za sopstveni narod.

12 P: I u tom kontekstu u kom su se oni našli, zar se ne biste složili da
13 je to bio jedan razuman cilj?

14 O: Pa ja bih reko da su svi smatrali da je to bio jedan nerazuman cilj.

15 P: A ko su to svi?

16 O: Pa svi pregovarači, svakako bosanska vlada, pregovarači, sekretar
17 Vance i lord Owen su smatrali da to nije razuman cilj.

18 P: Drugi ratni cilj je bio da država treba da ima kontinuitet teritorije
19 i da se njihova teritorija nastavlja na Srbiju, a da ne bude isparčana. I kad se
20 uzme u obzir kakav je bio prvi njihov cilj, onda drugi proističe iz toga sasvim
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Prirodno, zar ne? Zar nije očekivati da bi Srbi tražili drugi cilj?

2 O: Pa, bilo je za očekivati da će to oni tražiti, iako ja ne bih rekao
3 da to automatski proističe iz prvog cilja. Ako se setite kad je stvoren
4 Pakistan, imali smo Zapadni Pakistan i Istočni Pakistan. Ako uzmemo za primer
5 Azerbejdžan, onda ćemo videti da Azerbejdžan ima jednu eksklavu koja je s jedne
6 strane okružena Turskom, a s druge strane Jermenijom. Pre Drugog svetskog rata,
7 Istočna Prusija je bila odvojena od Nemačke Republike jer ih je razdvajao
8 poznati Poljski koridor. Prema tome, ima takvih primera. I danas u Sjedinjenim
9 Državama imamo državu Aljasku, koja nije teritorijalno povezana sa ostatkom
10 Sjedinjenih Država, ali jeste deo Sjedinjenih Država. Njih razdvaja hiljade
11 milja. Ja shvatam da Vi mislite da ovaj drugi cilj automatski proističe iz
12 prvog, da je teritorijalni kontinuitet neophodan, a moje pak gledište je da to
13 ne proističe automatski, niti da je apsolutno neophodno.

14 P: Naravno, i to je prihvaćeno da postoje države koje imaju dijelove
15 svog teritorija negdje drugdje, čak i na drugim kontinentima. Vjerojatno bismo
16 se mogli sjetiti još država koje se mogu dodati na ovaj popis. No, iako postoje
17 takve države ipak prirodno slijedi iz prvog cilja da se traži teritorijalni
18 kontinuitet.

19 O: Da. Da, ja sam se spreman s Vama složiti.

1 P: A onda dolazimo do trećeg cilja i Vi ste to opisali kao etnički čista
2 zajednica, ili barem pretežno etnički čista zajednica bosanskih Srba. I onda
3 /prevod engleskog transkripta: "ste dodali:"/ i zbog toga je došlo do etničkog
4 čišćenja. No, to nije mala tema. Ali ako je ostavimo na čas po strani i možemo
5 reći, i ponovno u kontekstu neovisnosti Bosne i Hercegovine, koju oni nisu
6 željeli u državi u kojoj su oni predstavljali manjinu, što je za njih
7 predstavljalo problem, i oni su to jasno vidjeli, normalna je bila želja da su
8 htjeli svoju teritoriju, na toj svojoj teritoriji imati što je više moguće
9 bosanskih Srba?

10 O: Pa, bojim se da se tu ne mogu s Vama složiti, gospodine Stewart, jer
11 čak ako je cilj u apstraktnom smislu razumljiv, način na koji je se kretalo
12 prema tom cilju i područja na kojima se pokušavao taj cilj ostvariti, to su bila
13 prava područja i dovela su do nasilnog proganjanja i uklanjanja i ubijanja
14 drugih naroda, dakle Muslimana i Hrvata. I mi smo to mogli vidjeti i u ovoj
15 prezentaciji gospodina Krajišnika, koju smo vidjeli na video snimci, kada on
16 pokazuje linije razdvajanja, zemlje koje su pod srpskom kontrolom, ispod toga se
17 nalazi jedna etnička karta. Imamo i ovdje jednu etničku kartu, i vrlo je lako
18 doći do etničke karte, i tu se može vidjeti da područja koja drži vojska
19 bosanskih Srba 1992., 1993., 1994. u mnogim svojim aspektima nisu u skladu sa
20 rasporedom stanovništva, koji je vidljiv na karti prije rata. Tako da, iako se
21 može reći lijepo je, u teoretskom smislu, živjeti u državi u kojoj živi samo Vaš

1 vlastiti narod, to međutim nije bila situacija sa kojom su bosanski Srbi bili
2 suočeni početkom 1992. godine. Oni su to učinili, i moram reći da gospodin
3 Krajišnik to i kaže u ovoj svojoj prezentaciji koju smo vidjeli na video snimci.
4 On kaže: "Ovo će biti srpski teritorij, u kojem eventualno može biti nekih
5 enklava drugih naroda koji žive na tom teritoriju." Pa, enklava znači vrlo mali
6 teritorij na kojem živi jedan narod, okružena znatno većim teritorijem na kojem
7 živi jedan drugi narod. Na primjer, Goa je portugalska enklava na indijskom
8 kontinentu. To su riječi gospodina Krajišnika i mi smo to upravo sada vidjeli u
9 sudnici.

10 Dakle, ja razumijem Vaše stajalište, da kad se kaže u teorijskom smislu
11 da želite živjeti samo sa svojim narodom, to je jedna stvar. Ali, to postaje
12 nešto sasvim drugo kada Vi imate pred sobom veliko područje na kojem se stotine
13 tisuća ljudi nalaze, koji su međusobno neraskidivo pomiješane i povezane. I onda
14 Vi to pokušavate stvoriti, dakle, tu čistu državu, silom i nasiljem i progonima
15 i sličnim djelima.

16 P: Meni je jasno ovo što Vi kažete, da se te dvije stvari ne mogu
17 razdvojiti, no ako sada ostavimo po strani sve ove nezakonite načine da se to
18 postigne, cilj da se ostvari država u kojoj će prvenstveno živjeti bosanski
19 Srbi, sam po sebi to nije cilj kojem bi se moglo prigovarati?

20 P: Pa, kao što sam i rekao. U teoriji, *in abstracto*, to možete reći. Ali
21 ako taj svoj stav dovedete u vezu s realnošću, a čovjek mora svoje ciljeve i
22 rezultate tih svojih akcija utemeljiti u stvarnosti, onda je to nerazuman cilj,
23 gospodine Stewart. Jer, to se nije moglo ostvariti bez nasilja. Dakle, jedna je
24
25
26
27
28
29
30

1 stvar iznijeti jednu tvrdnju u teorijskom smislu, a nešto je sasvim drugo tu
2 teorijsku postavku učiniti stvarnošću i često je tome bilo tako. I za to imamo
3 primjere, i ja ih ne želim ponavljati i time oduzimati vrijeme sudu. No, već smo
4 o tome razgovarali i čuli primjere. Na primjer, gospodin Karadžić, doktor
5 Karadžić, je govorio da će doći do rata u Makedoniji zbog istog razloga zbog
6 kojeg je došlo do rata u Bosni. No, to se nije dogodilo u Makedoniji, iz
7 jednostavnog razloga što makedonsko vodstvo do toga nije dovelo. A u Bosni se to
8 dogodilo, zato što je vodstvo bosanskih Srba stvorilo takvu situaciju.

9 P: Četvrti cilj je bio specijalni odnos s Jugoslavijom i Srbijom. To je
10 jedan prirodni cilj u tim okolnostima?

11 O: Pa, ja ne bih rekao da je to bilo neprirodno. To naravno ovisi o
12 stupnju tih posebnih odnosa i što su ti posebni odnosi trebali značiti. No,
13 mnoge države imaju posebne odnose s drugim državama. Na primjer, dvojno
14 državljanstvo, sporazumi o ekstradiciji, sporazumi o posebnim odnosima u
15 trgovini. Dakle, postoje različite vrste specijalnih odnosa.

16 P: I kao peto, a to je tema koja se često ponavlja, to je podjela
17 Sarajeva na muslimanski dio i dio u kojem bi živjeli bosanski Srbi. No, dakle,
18 što god da se dogodilo u Sarajevu, u načelu, gospodine Okun, podjela Sarajeva na
19 muslimanski i srpski dio nije u svojoj osnovi jedan ratni cilj kojem bi se mogle
20 naći zamjerke?

21 O: Ja se s Vama ne mogu složiti, gospodine Stewart. Jer, stanovništvo u
22 Sarajevu je bilo neraskidivo povezano. Dakle, nije bilo načina da Vi te ljude
23
24
25
26
27
28
29
30

1 razdvojite osim silom. I nije na strani građana Sarajeva postojala neka izražena
2 želja da žive razdvojeno. Tijekom cijelog rata, na primjer, tijekom mjeseci i
3 mjeseci, godina granatiranja koje su vršili bosanski Srbi, postojali su mnogi
4 dijelovi grada, doista cijele zgrade, gdje ste mogli vidjeti obitelj bosanskih
5 Srba na jednom katu, a na drugom katu muslimansku obitelj. Ja sam to mogao
6 vidjeti dok sam posjećivao grad. Ja nisam primjećivao neku veliku želju među
7 sarajevskim građanima da se grad podijeli na način kao što je bio podijeljen
8 Berlin na istočni i zapadni dio. No, to je bio doista jedan, mogao bih to
9 nazvati, refrenom bosanskih Srba. Oni su to stalno ponavljali, tu imate pravo.

10 P: A kada su ti pregovori započeli, u augustu ili septembru 1992.
11 godine, gospodin Vance i Vi osobno, jeste li Vi imali neko stajalište o tome što
12 se trebalo dogoditi sa Sarajevom? Što bi trebalo biti rješenje za Sarajevo?

13 O: Situacija u Sarajevu i u okolini bila je poznata. U gradu je postojao
14 veliki broj Srba koji su tamo živjeli, znatno manji broj od Muslimana, ali valja
15 reći da je bilo mnogo Srba koji su živjeli u Sarajevu. No, u okolini, u ovim
16 ruralnijim dijelovima, na primjer u Ilidži, živjeli su pretežito Srbi. Možemo se
17 podsjetiti, na primjer, da je doktor Karadžić zajedno sa drugim srpskim liderima
18 Pale proglasio privremenim glavnim gradom republike bosanskih Srba za vrijeme
19 sukoba. Drugim riječima, oni su svoj glavni grad postavili odmah uz Sarajevo.
20 Dakle, to je bilo važno za njih. No, niti gospodin Vance, niti ja, mi nismo
21 imali neko čvrsto, neopozivo stajalište o budućnosti Sarajeva na samom početku

1 pregovora. Pokušavam odgovoriti na vaše pitanje konkretno. No, također je
2 pravično reći da mi nismo predviđali i smatrali smo, bilo nam je teško
3 predvidjeti da bi moglo doći do podjele grada na način na koji je to izvršeno u
4 Berlinu ili u Nikoziji.

5 P: Dakle, iz ovoga slijedi što Vi niste vidjeli kao rješenje. No, iz
6 toga ne slijedi točno što ste Vi smatrali da bi se trebalo dogoditi.

7 O: Pa, trebalo je taj grad ostaviti u miru. Taj grad je u miru živio
8 desetljećima, možemo reći stoljećima. Bio je glavni grad republike. Tamo je
9 vladao u potpunosti mir. Tamo su održane desetak godina ranije Zimske olimpijske
10 igre. Dakle, to je bio jedan miran grad sličan Den Haagu i mi nismo vidjeli
11 nikakav osobiti razlog zašto je to trebalo mijenjati na bilo koji način. Isto
12 kao što ne bismo vidjeli niti razlog zašto bi trebalo preorganizirati
13 stanovništvo Den Haaga na primjer. Doista nam nije bilo na pameti da bi trebalo
14 podijeliti grad koji je bio miran i gdje su stanovnici u miru zajedno živjeli.

15 Ja Vas želim podsjetiti, a ovo je vrlo relevantno, gospodine Stewart, na
16 sljedeće. Kada je došao trenutak za provođenje sporazuma o prekidu
17 neprijateljstva kojim je trebalo, dakle, završiti rat u Koreji, pregovori su
18 vođeni na najvišoj razini. Dakle, gdje je trebalo to potpisati? Trebalo je imati
19 naravno na umu da se tu prije svega radilo o sporazumu između Srbije i Hrvatske.
20 Naravno, Hrvati nisu željeli da se to potpisuje u Beogradu, Srbi nisu željeli da
21 se to potpisuje u Zagrebu. Dakle, ostao nam je na izbor, na primjer Skopje,
22 Podgorica, Ljubljana i Sarajevo. I zbog toga je donesena odluka: idemo u

1 Sarajevo i tamo ćemo potpisati taj sporazum jer je to potpuno mirno mjesto, tamo
2 vlada apsolutni mir, kako bismo mogli sporazum potpisati u jednoj mirnoj
3 atmosferi. I zbog toga 2. januara 1993., prekid neprijateljstava, sporazum o
4 tome kojim su prekinuta neprijateljstva u Hrvatskoj potpisan je u Sarajevu. I to
5 ponavljam, stoga što je u Sarajevu vladao mir.

6 P: Dakle, Vi niste vidjeli nikakav problem koji bi proistekao iz toga da
7 se na primjer ostvari prvi cilj, odnosno da se uspostavi Republika Srpska kao
8 država u državi, jer naravno - u praksi je to zapravo i postojalo - a da
9 Sarajevo bude u jednom drugom dijelu Bosne i Hercegovine?

10 O: Kao što mislim da sam već i rekao, mi nikada nismo prihvatili koncept
11 Republike Srpske, plan Vance-Owen nikada nije prihvatio koncept Republike
12 Srpske. I doista, sekretar Vance i lord Owen nisu htjeli prihvatiti pisma koja
13 su bila napisana na papiru sa zaglavljem Republike Srpske. Oni to jednostavno
14 nisu htjeli prihvatiti.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Tieger.

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Prije no što odemo dalje u transkriptu.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Gospodine Okun, Vaše svjedočenje
18 je bilo da je sporazum od 2. januara 1993. o prekidu neprijateljstava kojim su
19 završene borbe u Hrvatskoj, da je to potpisano u Sarajevu. Ja pretpostavljam da

1 ste Vi htjeli reći 1992. godine.

2 SVEDOK: Da. Apsolutno, ja sam htio reći 2. januar 1992. godine.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] No, moram reći da je došlo do još jedne
4 manje pogreške, do nehotične pogreške, da je umjesto Hrvatska u zapisnik ušla
5 riječ Koreja.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, bojim se da ste Vi to kazali i to se
7 pojavljuje u transkriptu. Jedno i drugo ime su kratka i počinju istim slovom.

8 SVEDOK: [simultani prevod] Pa nemam objašnjenja za to. Možda ne bih htio
9 ulaziti dublje u to. Možda je riječ o tome da su to podijeljene države i kada
10 govorim o tom konceptu, nehotice, iz podsvijesti se pojavila Koreja.

11 G. STEWART: [simultani prevod]

12 P: Gospodine Okun, šesti od ratnih ciljeva je pitanje veta na sve
13 rezidualne ovlasti koje bi imala središnja vlast u Bosni i Hercegovini. I
14 ponovno, u kontekstu drugih ciljeva i s obzirom na onaj prvi cilj, da se ostvari

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izdvojena Republika Srpska, s obzirom na stavove bosanskih Srba, to nije
2 neprirodan cilj.

3 O: Gospodine Stewart, ja moram reći sljedeće. Iako je moguće reći da je
4 to prirodan slijed i razuman cilj, ako prvi cilj nije validan, onda ne može
5 ništa drugo biti ostvareno bez sile i nasilja. Pa, onda reći da to prirodno
6 slijedi jedno iz drugog, cijelom ovom postupku daje jedan pozitivni prizvuk.

7 Ako Vam ja mogu dati jedan nesretni primjer za to. Ako se Vi složite, na
8 primjer, sa nacistima da Njemačka treba biti oslobođena Židova, onda je naravno
9 prirodno, iz toga slijedi da ih treba odvesti u Poljsku i tamo ubiti u plinskoj
10 komori. I ja sam siguran da se ovdje nitko ne bi s time složio. Dakle, to
11 donekle zavodi na krivi put, a ja sam siguran da Vi ne želite da se to dogodi.
12 No, do toga dolazi kroz Vašu sugestiju da je to prirodni slijed događaja. U
13 stvarnosti postoje poduzete djelatne akcije, svjesno poduzete akcije da bi se
14 stvorila nova realnost, na temelju sile i nasilja.

15 Prema tome, ja se ne mogu složiti sa Vašim zaključkom da je to prirodni
16 slijed stvari, jer konačni rezultat je bio izrazito neprirodan. I u ovom
17 slučaju, ovaj šesti ratni cilj, odnosno mogućnost ulaganja veta, bi na koncu
18 konca doveo do nefunkcioniranja bosanske republike i doveo bi, *de facto*, do
19 raspada republike. Ako jedna strana republiku ne prihvaća i ima mogućnost
20 ulagati veto na sve odluke legislative, onda ne postoji republika. A mi smo
21 vidjeli gospodina Krajišnika u ovoj video snimci, pred otprilike jedan sat, gdje

1 on u prvoj ili drugoj rečenici, on govori o bivšoj Bosni i Hercegovini. Vidite,
2 on ne prihvća državu Bosnu i Hercegovinu. Tako da onda, kada Vi to opisujete
3 kao prirodni slijed, to možda u gramatičkom smislu funkcioniira, ali istovremeno
4 to znači uništenje države, i to fizičko uništenje države. A svi su ti ciljevi
5 bili usmjereni upravo prema tome. I ja mislim da tu možemo završiti sa tim
6 ciljevima.

7 P: Vi ste u Vašem svjedočenju govorili o tome da su i druge strane imale
8 ratne ciljeve. Ja ne želim da na to potrošimo previše vremena, no ukratko, kako
9 biste Vi opisali ratne ciljeve bosanskih Muslimana početkom 1992. godine?

10 O: Njihov cilj je bio da imaju državu Bosnu i Hercegovinu u njezinim
11 granicama koje su bile međunarodno priznate. Oni su htjeli da ta država bude
12 unitarna, odnosno da postoji središnja vlast sa cijelim nizom drugih institucija
13 koja međutim neće pripadati drugim entitetima. Htjeli su da to bude sekularna,
14 demokratska država koja će se temeljiti na principu: jedan čovjek, jedan glas.
15 Bosanski Hrvati, njihov ratni cilj je kao prvo bio da na referendumu od 29.
16 februara i 1. marta 1992. godine, da glasaju za neovisnost. Dakle, da Bosnu
17 uklone iz onoga što je preostalo od Jugoslavije u martu 1992. Kao drugo, da
18 pomognu bosanskim Muslimanima u potiskivanju vojske bosanskih Srba i da brane
19 područja gdje su živjeli bosanski Hrvati. A treće, a tu vidimo sličnost sa
20 bosanskim Srbima, da imaju posebni odnos sa Hrvatskom i da možda se čak
21 Hrvatskoj priključe jednom u budućnosti.

22 P: Možda se sjećate, gospodine Okun, jedne izjave gospodina Izetbegovića

1 koja je bila vrlo poznata, i to s kraja februara 1992. godine. On je rekao: "Ja
2 bih žrtvovao mir za suverenu Bosnu i Hercegovinu, ali za taj mir u Bosni i
3 Hercegovini ja ne bih žrtvovao suverenost." Da li se toga sjećate?

4 O: Ja se ne sjećam točno tih riječi. Da, ali on je želio suverenu
5 državu, da.

6 P: No, kada se to tako izrazi, a ja ovdje citiram, niste li Vi to
7 smatrali nekom vrstom poziva na rat?

8 O: Ne. Mislim da to ne bih tako doživio i mislim da to nitko objektivno
9 ne bi mogao karakterizirati kao poziv na rat, jer on nije imao vojsku.

10 P: Pa ja sam rekao: "nešto poput poziva na rat."

11 O: Shvaćam, nešto poput poziva na rat. Ne znam, ne mislim tako. Ja
12 mislim da je on rekao nešto što će svaki lider reći koji je na rubu toga da
13 svoju zemlju uvede u suvereni status.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ovo je jedan vrlo neobičan način da se
15 predsjedavajućeg suca upozori na to da je došao kraj današnjem zasjedanju.
16 Gospodine Stewart, sada je 15 minuta do 14 sati. Ovo je bilo vrlo efektno, ali
17 molio bih da se to više ne ponovi. Ja bih volio par trenutaka imati na
18 raspolaganju da razgovaram o nekim praktičnim pitanjima sa obje strane, ali
19 gospodine Okun, nećemo Vas s time gnjaviti.

1 Vidjet ćemo Vas sutra ujutro u 9 sati u ovoj istoj sudnici. Ponovo ću Vas
2 upozoriti da ne razgovarate ni sa kim o vašem svjedočenju.

3 Zahvaljujem.

4 [Svedok se povlači]

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, da bih dobio bolji
6 dojam o tome kako stoje stvari za sutra. Što mislite, koliko Vam vremena još
7 treba za unakrsno ispitivanje?

8 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da ću završiti u prvoj sesiji
9 sutrašnjeg zasjedanja.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Možda će biti nekih pitanja od
11 strane sudaca, a moguće da će biti i dodatnih pitanja. Dakle, moramo i sutra
12 imati još malo vremena na raspolaganju za neka praktična pitanja. Ja bih htio da
13 se sutra nešto kaže o načinu na koji će Vijeće imati kontrolu nad komunikacijom
14 strana i o tome treba biti obaviještena i javnost.

15 Osim toga, želim pokrenuti i pitanje izjava i transkripata i načina na
16 koji će oni biti ponuđeni na usvajanje, jer takve stvari se do sada još nisu
17 pojavile na našem popisu dokaznih predmeta. Sada smo suočeni s problemom da i
18 neki dokumenti koji su njima priloženi ne postoje na popisu dokaznih predmeta.
19 Prema tome, moramo odlučiti kako ćemo se time baviti ubuduće. Dakle, to su dvije

1 glavne teme za sutrašnji dnevni red, a ako strane žele još nešto tome dodati, to
2 se može ukratko u jednom ili dva retka napisati i u pismenom obliku dostaviti
3 Vijeću. A ako se može iznijeti verbalno u roku od jedne minute, onda u redu.
4 Imamo još, mislim, jednu minutu na raspolaganju.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mi nemamo u ovom trenutku
6 ništa. Ako se nešto pojavi, ja ću iskoristiti Vašu ponudu.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja pretpostavljam da isto vrijedi i za
8 Optužbu.

9 G. TIEGER: [simultani prevod] Točno, časni Sude.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Onda ćemo prekinuti s radom do
11 sutra ujutro u istoj sudnici.

12 ... Sjednica završena u 13.47h.

13 Nastavak zakazan u petak,

14 25.06.2004. u 9.00h.